

PROFESOR

prof. Corina Maria Beșa

**ROLUL ACTIVITĂȚILOR SPECIFICE
DOMENIULUI
LIMBĂ ȘI COMUNICARE ÎN
DEZVOLTAREA LIMBAJULUI LA
PREȘCOLARI
*APLICAȚII LA GRUPA MARE***

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA

ISBN 978-630-6502-83-7

prof. Corina Maria Beșa

**ROLUL ACTIVITĂȚILOR SPECIFICE
DOMENIULUI
LIMBĂ ȘI COMUNICARE ÎN DEZVOLTAREA
LIMBAJULUI LA PREȘCOLARI
*APLICAȚII LA GRUPA MARE***

EDITURA MERITOCRAT CLUJ-NAPOCA
2022

TEXT © Rolul activităților specifice domeniului limbă și comunicare în dezvoltarea limbajului la preșcolari *Aplicații grupa mare* /prof. Corina Maria Beșa

Toate drepturile rezervate autorului

Consilier editorial: lect. dr. Tiberiu Irimia
Lector de carte: ing. drd. Paula Mândrean
Tehnoredactare: prof. Corina Maria Beșa
Coperta I-IV: prof. Alexandru Georgiu
Corectura: prof. Corina Maria Beșa
Grafică generală: prof. Alexandru Georgiu

Editura Meritocrat Cluj-Napoca
Tel. 0760 607 889, 0741 494 338
e-mail: meritocratej@gmail.com

© 2022 *Editura Meritocrat Cluj-Napoca*

Toate drepturile grafice asupra acestei ediții aparțin editurii Meritocrat, orice reproducere sau modificare, indiferent de formă și suport, neautorizată urmând să suporte consecințele legii.

Responsabilitatea calității corecturii textului din această carte aparține autorului.

INTRODUCERE

”Mult e dulce și frumoasă Limba ce-o vorbim, Altă limba armonioasă Ca ea nu găsim.	Românașul o iubește Ca sufletul său Vorbiți, scrieți românește, Pentru Dumnezeu.	Saltă inima-n plăcere Când o ascultăm Și pe buze-aduce miere Când o cuvântăm.”
---	---	---

(„Limba românească” de Gheorghe Sion)

.....

„Floarea sufletului etnic al românimii”(Mihai Eminescu) limba românească se cere a fi respectată. Cultivându-ne limba înseamnă a o cunoaște mai bine, a ști mai multe despre ea, a învăța cât mai multe cuvinte cu înțelesul lor și a vedea unde și când e mai potrivit să le întebuințăm, a-i cunoaște graiurile și a le prețui căci sunt părți ale limbii noastre, a ști unde, a ști când avem dreptul să vorbim popular, când și unde avem dreptul să vorbim literar. Limba este bunul cel mai de preț din comoara spirituală a fiecărui popor.

Încă din frageda pruncie, fiecare om își însușește, treptat, limba maternă, limba poporului în mijlocul căruia s-a născut și trăiește, limba pe care o vorbesc cei din jurul său. Treptat, pe măsură ce înaintează în vârstă și înțelepciune fiecare om folosește această limbă în relațiile cu ceilalți oameni, respectând anumite reguli fonetice, lexicale și gramaticale proprii limbii respective. În toate activitățile cotidiene limba își dovedește dubla calitate – pe de o parte ca mijloc de comunicare și pe de altă parte ca mijloc de cunoaștere, de identificare la nivelul expresiei.

Doar cel care dispune de un limbaj bogat, de o finețe în limbaj își va putea exprima autentic gândurile, sentimentele, ideile.

Începând cu primele interacțiuni pe care copilul le are cu adultul acesta își dezvoltă capacitatea de a comunica. Folosindu-se la început de comunicarea nonverbală (gesturi, sunete, tipuri de plâns) copilul își face cunoscute nevoile celor din jur, ajungând mai apoi ca sub influența adulților cu care stabilește relații de comunicare abilitățile sale de comunicare să fie din ce în ce mai complexe. Dezvoltarea vorbirii copiilor se realizează în condițiile intensificării activității de intercomunicare. Astfel, spre vârsta preșcolară copilul devine din ce în ce mai capabil să comunice cu cei din jur, să-și exprime dorințele, ideile, impresiile, construindu-și astfel temelia viitoarei activități școlare și baza vieții sociale de mai târziu. Însușindu-și limba ajunge treptat să cunoască pe deplin în mod obiectiv realitatea înconjurătoare.

Cunoscând rolul și funcțiile limbajului, educatoarea, trebuie să acceseze o largă gamă de procedee menite să influențeze dezvoltarea capacității cognitiv-comunicative a limbajului celor cărora le pune bazele viitoarei vieți școlare și sociale. Astfel, în procesul de educare a limbajului preșcolarilor, educatoarea va utiliza mijloace accesibile preșcolarului. Fie ca este vorba de lectura după imagini, învățarea unei poezii, lectura educatoarei, narațiunea, dramatizarea, scopul principal va fi acela de a-i ajuta pe copii să înțeleagă conținutul, să știe să asculte, să știe să înțeleagă, să-și îmbogățească vocabularul, să comunice impresiile cu cei din jur.

Pentru a putea atinge aceste obiective, educatoarea va găsi metodele potrivite pentru a activa vocabularul copiilor, baza întregii lui activități verbale fiind cuvântul.

În activitatea de educare a limbajului cu ajutorul poveștilor spuse de educatoare, pătrund în limbajul copiilor forme de exprimare atât ale limbii literare culte, cât și cele populare, copiii familiarizându-se cu formele specifice poveștilor, cu diverse structuri gramaticale, astfel

vocabularul se îmbogățește simțitor, se activează vorbirea și se dezvoltă sub toate aspectele. Prin intermediul poveștilor copiii își măresc bagajul lexical, în vocabularul lor pătrunzând expresii frumoase.

Educatorea, pentru a verifica în ce măsură copiii și-au însușit conștient povestirea, va organiza activități de repovestire sau dramatizarea poveștii. În cadrul acestor activități, odată cu verificarea gradului de însușire a poveștii, se exersează vorbirea copiilor, formarea deprinderii lor de a povesti independent, ceea ce contribuie la mărirea posibilităților lor de exprimare corectă, coerentă, expresivă.

Lecturile după imagini sunt mijloace de dezvoltare a vorbirii, accentul căzând pe analiza, pe descrierea și pe interpretarea datelor înfățișate în imagini. Lecturile după imagini au un aport însemnat în lărgirea și adâncirea cunoștințelor copiilor și în special în activizarea și dezvoltarea vocabularului. În lecturile după imagini copiii sunt puși în situația de a relata verbal ceea ce înfățișează acestea, de a explica datele respective, de a le da o anumită interpretare. Educatorea are prilejul să corecteze pronunția copiilor, să le îmbunătățească exprimarea, să-i deprindă cu o vorbire corectă, coerentă și logică. Lecturile după imagini contribuie, așadar, la dezvoltarea limbajului copiilor sub toate aspectele sale (percepția, intuiția, imaginația, memoria)(Glava A.,Tătaru,L.,Chiș,O.,2014,p.221).

Memorizările constituie mijloace de realizare a activităților de educare a limbajului în grădinița de copii, în scopul însușirii conștiente a poeziilor de către preșcolari. Poeziile le dezvoltă percepția estetică, sentimentele estetice și le stimulează creativitatea. Învățând și recitând versuri copiii descoperă și învață cuvinte cu sensuri noi, își însușesc expresii literare, figuri poetice care le colorează și le nuancează vocabularul. (Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O., 2014, p.233).

Un loc însemnat în cadrul activităților de dezvoltare a vocabularului la preșcolari îl ocupă povestirile copiilor. Contribuția lor este, e adevărat, una limitată, ei reproducând un text mai mult sau mai puțin exact, respectând succesiunea logică a evenimentelor. Posibilitățile de a reproduce un text este de asemenea diferit de la o grupa la alta. Dacă la grupa de 4-5 ani se poate solicita reproducerea poveștilor cu acțiuni simple, la grupa 5-6 ani reproducerea poveștii este una de o mai mare întindere.

Un alt mijloc de educare și dezvoltare a limbajului preșcolarilor este jocul didactic. Prin intermediul acestei forme de activitate didactică se activează și se fixează noțiuni de vocabular. Utilizând jocurile didactice în activizarea vocabularului preșcolarilor vor fi utilizate substantive comune care să denumească obiecte și fenomene din viața socială, din natura înconjurătoare (părțile componente ale corpului, obiecte de igiena personală, mijloace de locomoție, anotimpuri, animale domestice și sălbatice etc).

Jocurile didactice contribuie la îmbogățirea vocabularului copiilor și cu diferite adjective: însușiri privind culoarea (roșu, galben, albastru), raporturi dimensionale (mare, mică). Jocurile didactice pot să contribuie la îmbogățirea vocabularului sub aspectul achiziționării de noi cuvinte, al consolidării și activizării lor. Se pot organiza jocuri didactice care să opereze cu antonime, cu sinonime, omonime ținând cont de particularitățile de vârstă, jocuri didactice prin care se urmărește îmbogățirea vocabularului cu numeralele cardinale și ordinale, numeralele distributive, cuvintele care denumesc acțiuni(verbe). La fel de importante și care nu trebuie neglijate ar fi jocurile care aduc un aport deosebit în completarea cunoștințelor lingvistice ale preșcolarilor și activizarea vocabularului preșcolarilor cu cuvinte referitoare la locul unde se petrece acțiunea, la timpul când se desfășoară, la modul cum acesta se realizează.

La vârsta preșcolară convorbirea este cea mai completă și complexă activitate de educare a limbajului copiilor. Convorbirea îi pune pe copii în situația de a folosi adecvat cuvintele, de a și controla vocabularul, de a căuta cuvinte potrivite, sensuri ale cuvintelor, pentru a-și exprima într-o formă corectă gândurile, sentimentele, ideile.

Comunicând, vorbind, folosind limba, omul își depășește limitele, își lărgeste aria cunoașterii, depășește limitele senzorialului. Însușindu-și cuvintele și însemnătatea lor gândirea dobândește puterea de a se ridica în sfera generalizărilor, operând cu clase și categorii nu cu obiecte.

Fiind parte integrantă a unui grup, omul relaționează cu membrii comunității folosind cuvintele. Astfel comunicarea devine nota specifică a omului.

Motivarea alegerii temei

„Limba este tezaurul cel mai prețios pe care-l moștenesc copiii de la părinți, depozitul cel mai sacru lăsat de generațiile trecute și care merită să fie păstrat cu sfințenie de generațiile care-l primesc” (Bulgar, G.,1976).

Întrucât limba– ca mijloc de comunicare- este un sistem, ea nu se învață pe componente separate: fonetic, lexical, gramatical, ci în unități de comunicare, în enunțuri, care sunt în același timp fonetice, lexical și gramaticale, deși la formarea și dezvoltarea limbajului contribuie întreg mediul social și cultural în care se dezvoltă copilul. Astfel, atât în învățământul preșcolar cât și în întreg sistemul de învățământ, se acordă o importanță deosebită limbajului și comunicării, vorbirii corecte în limba română. Necesitatea învățării limbii materne este văzută ca o garanție a viitorului fiecărei persoane. Mihai Eminescu spunea „limba, alegerea și cursivitatea expresiunii în expunerea vorbită sau scrisă este un element esențial, ba chiar un criteriu al educației”.

Părinții spirituali ai micilor învățăcei, educatorii, se „aliază” cu părinții făcându-și un țel nobil din a dezvolta o personalitate armoniosă copilului. Scopul activităților de dezvoltare a limbajului în grădiniță vizează consolidarea vorbirii corecte, preocuparea educatorilor fiind aceea că în perioada însușirii intensive a limbajului– preșcolară- să acceseze potențialitatea maximă a copiilor. Această perioadă are o valoare definitorie în evoluția intelectuală și afectiv-relațională a copilului. Cercetările psihologice în această direcție, a importanței dezvoltării limbajului la preșcolari, arată că, comunicarea verbală forțează intelectul la ordonarea complexă a datelor ce se comunică. Activitățile specifice din cadrul Domeniului Limbă și comunicare, corespund în mare măsură acestui deziderat.

Unul dintre motivele pentru care am ales această temă de cercetare este că fără o însușire corectă a limbii române nu se poate vorbi, nu poate fi concepută o evoluție pozitivă în viața ulterioară preșcolară, cea de școlar. Din calitatea de părinte înțeleg posibilitățile minime ale unui părinte privind educarea limbajului și activizarea vocabularului preșcolarilor și am decis să acord o atenție deosebită dezvoltării limbajului preșcolarilor sub toate aspectele. Activitățile specifice Domeniului Limba și comunicare sunt activități didactice, controlate și structurate astfel încât pot conduce la stimularea capacității de exprimare a copilului, dar și la dezvoltarea expresivității, a inteligenței. Urmărind cu interes și răbdare, păstrând o relație deschisă și colaborând, acest proces de evoluție a copilului în direcția dezvoltării și îmbogățirii vocabularului se va finaliza pozitiv și cu progrese semnificative de la o etapă la alta.

Capitolul I

Domeniul limbă și comunicare, domeniul specific educării și dezvoltării limbajului la preșcolari

I.1. Domeniul limbă și comunicare- pași de achiziții lingvistice

„Domeniul Limbă și Comunicare vizează dezvoltarea limbajului (sub aspectele vocabularului, gramaticii, sintaxei, dar și a înțelegerii semnificației), a comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală și scrisă, nonverbală și verbală) și preachițiile pentru scris-citit și îmbogățește dezvoltarea în fiecare dintre celelalte domenii” (Catalano, H., Albușescu, I. 2019, p.187).

Domeniul Limbă și Comunicare este un pas spre achiziții lingvistice; în perioada preșcolară vizează două laturi: educarea comunicării orale și educarea comunicării scrise.

Educarea comunicării orale urmărește dezvoltarea unei exprimări orale corecte din punct de vedere fonetic, lexical și sintactic și utilizarea corectă de către copii a structurilor verbale orale. Educarea comunicării scrise vizează pregătirea copiilor pentru însușirea citit- scrisului din ciclul primar.

Dimensiuni ale Domeniului Limbă și Comunicare:

Dezvoltarea limbajului și a comunicării:

- dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere (comunicare receptivă);
- dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicarea expresivă).

Dezvoltarea premiselor citirii și scrierii:

- participarea la experiențe cu cartea; cunoașterea și cunoașterea și aprecierea cărții;
- dezvoltarea capacității de discriminare fonetică;
- conștientizarea mesajului vorbit/ scris;
- însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj.”

(Catalano, H., Albușescu, I., 2019 p.187)

În funcție de nivelul vizat dimensiunile dezvoltării urmăresc anumite obiective și se clasifică astfel: **1. Nivelul antepreșcolar (de la naștere la trei ani):**

a) Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute (comunicare receptivă): copilul ascultă povești și povestiri scurte, participă la jocuri, cântece/poezii însoțite inițial de gesturi; copilul folosește intonații diferite, gesturi, limbajul corpului, structuri lingvistice/ gramaticale simple pentru a transmite un mesaj (comunicare expresivă).

b) Mesaje orale în diverse situații de comunicare: copilul verbalizează experiențe senzoriale, gustative, olfactive sau vizuale; întreabă pentru a cunoaște denumirea obiectelor, evenimentelor, persoanelor; folosește cuvinte noi în experiențe zilnice;

c) Premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute: copilul este atras de cărți, reviste, imagini și le privește /răsfoiește fără a fi asistat; copilul recită sau cântă rime familiare, individual sau împreună cu alți copii; completează o poveste cunoscută privind imaginile acestora; lasă urme pe hârtie cu un scop și descrie ce a desenat /scris.

2. Nivelul preșcolar (de la 3 la 6 ani)

a) Mesaje orale în contexte de comunicare orală: copilul exersează, sprijinit, ascultarea activă a unui mesaj, în vederea înțelegerii și receptării lui (comunicarea receptivă); copilul demonstrează înțelegerea unui mesaj oral, ca urmare a valorificării ideilor, emoțiilor, semnificațiilor (comunicare expresivă).

b) Mesaje orale în diverse situații de comunicare: copilul demonstrează capacitatea de comunicare clară a unor idei, nevoi, curiozități, acțiuni, emoții proprii (comunicare expresivă); copilul respectă reguli de exprimare corectă, din diferite contexte de comunicare; copilul demonstrează extinderea progresivă a vocabularului.

c) Premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute: copilul participă la experiențe de lucru cu cartea, pentru cunoașterea și aprecierea cărții; copilul discriminează

fonetic cuvinte, silabe, sunete și asociază fonetic cuvinte, silabe, sunete și asociază sunete cu litere; identifică prezența mesajului scris, apreciază și valorifică mesajul scris în activitățile curente; asimilează unele elemente ale scrisului și folosește diferite modalități de comunicare grafică și orală pentru transmiterea unui mesaj.

Punând în situații de a asculta, de a se exprima în situații de grup „preșcolarul va deveni capabil să exploreze experiențele altor persoane și să își extindă astfel propriul repertoriu de experiențe semnificative. Se urmărește ca preșcolarii să vorbească cu încredere, clar, fluent, utilizând modalități de exprimare adecvate pentru diferite categorii de auditoriu.” (Catalano, H., Albușescu, I., 2019 p. 191). Punând la dispoziția celor mici situații, contexte cât mai variate care să le solicite achizițiile în domeniul vorbirii, care să le solicite utilizarea activă a mijloacelor de comunicare, se vor așeza noi, „cărămizi” la baza formării acestora pentru viitoarea viață de școlar. În acest sens „se apreciază că studiul operelor literare specifice vârstei rafinează gândirea și limbajul, extinde capacitatea de a înțelege situații interpersonale complexe și aduce o contribuție importantă la dezvoltarea capacităților de evaluare.” (Catalano, H., Albușescu, I., 2019, p.191).

I.2. Activitățile specifice domeniului limbă și comunicare în dezvoltarea limbajului la preșcolari

Forme de realizare și de atingere a scopului de a dezvolta vocabularul preșcolarilor sunt poveștile și lecturile educatoarei, lecturile după imagini, memorizările, povestiri ale copiilor, repovestirile, povești create de copii, jocurile didactice, convorbirile.

Povestirile și lecturile educatoarei sunt activități de expunere orală a creațiilor literare (povești, povestiri, basme) și sunt organizate cu toți copiii grupei în cadrul activităților obligatorii sau în cadrul activităților alese cu grupuri mai mici de copii și expun acestora aspecte variate despre viață, despre domeniile de activitate ale omului, le arată lumea înconjurătoare și îi familiarizează cu aceasta.

Gândirea micului ascultător este viu stimulată, acesta face legături între personaje și fapte, trăiește intens fiecare întâmplare relatată de povestitor, își imaginează întâmplarea ca și cum ar fi în mijlocul acțiunii, se simte parte integrantă a poveștii, se identifică cu personajul principal, cu eroul, amendează faptele negative ale personajelor secundare, pe scurt povestirea expusă cu măiestrie scoate copilul din pasivitate.

Povestirile din cadrul domeniului experiențial Limba și Comunicare au rolul de îmbogățire a vocabularului preșcolarilor. „Pe lângă faptul că oferă copilului, posibilitatea de a învăța să înțeleagă gândurile oamenilor și sentimentele acestora, povestirile, prin folosirea cuvântului și a imaginii artistice, îl familiarizează cu structura limbii, cu bogăția formelor gramaticale, cu frumusețea și expresivitatea limbii și contribuie, astfel, la dezvoltarea limbajului și a gândirii (Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O., 2014 p. 209).

În urma audierii de povestiri copiii achiziționează atât forme ale vorbirii familiare cât și ale limbii literare, vocabularul copiilor suferind modificări semnificative de formă și de conținut într-o direcție pozitivă. Ascultând povestirile educatoarei copiii întâlnesc expresii și cuvinte noi, noi formulări și asocieri de cuvinte, achiziții care vor fi memorate de către cei mici transformându-le într-un automatism al vorbirii lor curente.

Ch.Perrault sublinia și valoarea etică a povestirilor, poveștilor și basmelor. Acestea contribuie la formarea unei personalități armonioase, la trăsături pozitive ale voinței, la formarea unui caracter dezirabil, armonios. Cu ajutorul poveștilor preșcolarul reușește treptat să își însușescă noțiunea de bine și de rău. Ch.Perrault spunea: „Oricât de simple și de ușoare ar părea poveștile, ele nasc, fără îndoială, printre copii, dorința de a fi asemănători cu cei buni, care ajung fericiți și în același timp se naște în sufletul lor teama față de nenorocile ce li s-ar putea întâmpla dacă i-ar urma pe cei răi”.

În funcție de sarcinile instructiv-educative ce se cer a fi rezolvate, tematica povestirilor se diferențiază de la un nivel de vârstă la altul. Educatoarea este cea care selecționează materialul

literar, ținând cont de vârsta cărei i se adresează. Astfel: la 3-4 ani povestirile vor fi scurte, cu conținut și intrigă simple. Acestea vor înfățișa o lume cunoscută celor mici, vor avea un caracter pozitiv trezind în copii sentimente și stări afective plăcute; la 4-5 ani copiii se vor familiariza prin intermediul povestirilor cu diferite aspecte ale vieții, cu diferite domenii de activitate și cu diferite trăiri afective care le vor influența sentimentele și comportamentul; la 5-6 ani se trece la un nivel superior de descoperire prin intermediul povestirilor a aspectelor naturii și vieții înconjurătoare, vocabularul lor se va îmbogăți considerabil cu expresii poetice, epitete.

Prin intermediul acestei activități din cadrul Domeniului Limba și comunicare educatoarea le va oferi ocazia preșcolariilor de a reproduce integral sau parțial povestirea, poate să organizeze activități de repovestire sau poate iniția sub forma de joc dramatizarea povestirii. În aceste moduri se exersează vorbirea copiilor, formarea deprinderii acestora de a povesti independent, ceea ce contribuie la mărirea posibilităților de exprimare corectă, coerentă, expresivă.

Activitatea de povestire este una consacrată comunicării de aceea cadrul didactic va studia în prealabil foarte bine povestirea ce urmează a fi expusă și va încerca să îmbogățească vorbirea copiilor folosind expresii literare. Educatoarea, studiind în prealabil foarte bine textul literar ce urmează a fi audiat de copii va evita improvizațiile, ezitățile deoarece acestea vor avea un ecou nefavorabil asupra copiilor, va folosi o tonalitate adecvată conținutului poveștii, un timbru al vocii modelat după acțiunea redată, punerea accentului pe un cuvânt sau pe o propoziție, imitând vocea unui personaj toate acestea vor ajuta la înțelegerea mesajului poveștii, la achiziționarea de noi cunoștințe, la atingerea scopului activității acela de îmbogățire a lexicului preșcolariilor.

Activitatea de prezentare a unei povestiri se supune unor etape, astfel: organizarea activității: (asigurarea climatului optim unei bune desfășurări a activității; pregătirea materialului didactic);

desfășurarea activității (introducere în activitate, expunerea poveștii, încheierea activității).

Lecturile după imagini: În cadrul acestor activități analiza, descrierea și interpretarea datelor și a acțiunilor înfățișate în imagini au un rol extrem de important. Astfel lecturile după imagini sunt mijloace speciale ale dezvoltării vorbirii preșcolariilor, au un rol de fixare, de precizare, de adâncire a cunoștințelor copiilor și mai ales în activizarea vocabularului.

Elementul specific care declanșează activitatea în cadrul lecturii după imagini este percepția. Se face apel, în special, la percepția vizuală accentul cazând pe „reactualizarea reprezentărilor, pe valorificarea elementelor cunoscute și a experienței anterioare a copiilor și mai ales, pe stimularea exprimării cât mai corecte și complete a impresiilor provocate de datele intuite”. (Glava, A., Tătaru, L., Chis, O., 2014 p. 222).

Aplicarea principiului intuiției în activitățile de lectură după imagini desfășurate cu preșcolarii atrage după sine aplicarea unei cerințe de bază a didacticii și de asemenea organizarea activității prin utilizarea materialului ilustrativ.

În cadrul lecturilor după imagini educatoarea are ocazia prielnică de a corecta modul de exprimare corectă din punct de vedere gramatical a copiilor, modul de pronunție a acestora, vorbirea coerentă, logică. În cadrul acestor activități copiii vor relata verbal ceea ce observă în imaginile puse la dispoziție, vor explica și vor interpreta în manieră proprie având din nou posibilitatea de a-și îmbogăți bagajul de noțiuni, cuvinte și expresii, de a se deprinde cu modul corect de a se exprima, de a formula și exprima oral, folosindu-se de cunoștințele acumulate, propoziții logice, coerente. Prin discutarea asupra imaginilor copiii vor fi nevoiți la un efort intelectual, la un efort de gândire și imaginație prielnic țintei propuse, ceea ce dezvoltare și îmbogățire a lexicului.

Educatorea va purta o conversație vie cu preșcolarii în legătură cu imaginile prezentate vor exista schimb de păreri, de impresii asupra celor observate. În acest mod copiii vor reuși să formuleze răspunsuri coerente, logice la întrebările educatoarei și activitatea nu se va reduce doar la întrebările necesare examinării, observării și orientării copiilor spre conținutul de idei al imaginilor.

În ceea ce privește organizarea activității de lectură după imagini, educatoarea va orienta desfășurarea activității în următoarele direcții: să deprindă copiii să perceapă imaginile, să deprindă tematica și să înțeleagă conținutul; să activeze vocabularul celor mici, să-i ajute pe cei mici în formarea unei exprimări armonioase, corecte din punct de vedere gramatical. Educatorea va fi prima care va studia materialul didactic cu mare responsabilitate, întocmind un

plan de întrebări care va duce preșcolarul, din aproape în aproape spre înțelegerea imaginii analizate. O primă condiție a înțelegerii materialului studiat este calitatea întrebărilor adresate de cadrul didactic. Copiii vor face astfel un progres considerabil trecând de la stadiul percepției nediferențiate, de ansamblu, la perceperea diferențiată și tot mai amănunțită a imaginilor și fenomenelor observate.

Prin gradul de complexitate lecturile de imagini contribuie la: dezvoltarea limbajului ca mijloc de comunicare și de cunoaștere (alcătuirea de propoziții și fraze înlănțuind logic ideile; folosirea corectă a propozițiilor simple și a cuvintelor de legătură, pronunțarea corectă a substantivelor proprii și comune atât la singular cât și la plural, utilizarea în vorbirea curentă a gradelor de comparație ale adjectivelor, folosirea corectă a timpurilor verbelor).

Memorizările constituie mijloace de realizare a activităților de educare a limbajului în grădinița de copii, în scopul însușirii conștiente a poeziilor de către preșcolari. (Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O., 2014, p. 233).

Datorită poeziilor vocabularul copiilor se nuanțează, aceștia își însușesc expresii literare, figuri poetice sesizând frumosul, muzicalitatea și frumusețea limbii materne.

Copiii învață în cadrul activităților de memorare să recite expresiv, să respecte pauzele gramaticale logice și psihologice marcate de punctuație, de sensul propoziției sau al frazei ritmate.

Știut fiind faptul că, micii învățăcei au tendința de a memora pasiv și involuntar, în stabilirea sarcinilor principale ale predării poeziilor trebuie să se țină seama de caracterul concret, plastic-intuitiv al memoriei, de stăpânirea insuficientă a proceselor de memorare. Gradul de accesibilitate al poeziilor este o condiție esențială în proiectarea și desfășurarea acestor activități.

”Memorizarea este o activitate didactică a cărei valoare formativă se concentrează pe dezvoltarea memoriei logice voluntare a copiilor în corelație cu procesele psihice ale vârstei lor. (Catalano, H., Albușescu, I., 2019, p. 381).

În procesul de memorare a unei poezii educatoarea va urmări să găsească procedee adecvate care vor asigura un mod plăcut și atrăgător de însușire a textului poeziei și foarte important, se va asigura de înțelegerea deplină a semnificației textului poeziei. Va acorda o deosebită importanță pronunțării corecte, expresive a cuvintelor. Poezia contribuie pe deplin la exersarea limbajului, la corectarea vorbirii, la formarea unei vorbiri expresive. Educatorea va oferi preșcolarilor modelul său de vorbire expresivă recitându-le acestora expresiv, folosind o intonație corespunzătoare, un ton adecvat, făcând pauze de expresie. Poeziile sunt un veritabil material de exersare și corectare a pronunției.

„Toate valențele formative ale poeziei devin operaționale numai prin intermediul educatoarei, numai dacă educatoarea știe să valorifice nu numai prin modelul oferit, ci și prin capacitatea de a asigura percepția corectă a conținutului poeziei de către copii, prin priceperea de a face copilul să trăiască poezia, nu numai să învețe.”(Catalano, H., Albușescu, I., 2019).

Alegerea unor poezii a căror formă corespunde cerințelor unei arte adevărate, cu un limbaj simplu dar plin de poezie, contribuie nu numai la îmbogățirea vorbirii preșcolarilor, ci și la formarea unui gust artistic autentic, a capacității de a sesiza și a reacționa pozitiv în fața frumuseții limbii literare (Glava, A., Tătaru, I., Chiș, O., 2014).

Etapele activității de memorizare sunt: organizarea activității (asigurarea unui climat corespunzător); prima etapă: introducerea copiilor în tematica activității, familiarizarea acestora cu textul literar; etapa a II –a: predarea- învățarea propriu-zis a poeziei.

În prima etapă a memorizării se va rosti titlul poeziei făcându-i pe copii conștienți de activitatea ce se va desfășura. Se creează astfel motivația și se obține atenția voluntară. Și în cadrul acestei etape este nevoie de urmărirea atentă a unor pași: introducerea copiilor în tematica activității (copii vor fi familiarizați cu conținutul de idei al poeziei), familiarizarea copiilor cu textul literar (în cazul poeziilor simple receptarea se face printr-o convorbire pe baza de imagini, apoi educatoarea oferă recitarea model, care va fi clară, însoțită de mimică, de gesticulație, expresivă prin schimbarea tonului vocii, prin accente și pauze logice, psihologice, prin respectarea ritmului).

A doua etapă este cea a predării-învățării propriu-zise a poeziei. Aceasta este veriga cea mai importantă a activității. Se va efectua recitarea model după care copii vor fi solicitați să recite și ei poezia. Recitarea se va face pe grupuri mari, grupuri mai mici și individual, cu ajutorul educatoarei. Aceasta va urmări pronunția corectă, expresivitatea, înțelegerea textului, și nu în ultimul rând fidelitatea reproducerii. La finalul activității se vor organiza recitări selective, recitări individuale, îmbinări, analiza versurilor, toate cu scopul de dezvoltare a dicției, a limbajului, de îmbogățire a vocabularului cu expresii poetice frumoase, cu figuri de stil, cu cuvinte frumoase.

Povestiri ale copiilor: Povestirile copiilor se desfășoară în cadrul activităților de îmbogățire a vocabularului sub două forme: repovestirile și povești create de copii.

Povestirile copiilor ocupă un important loc în cadrul activităților de dezvoltare a limbajului și comunicării, pe bună dreptate, deoarece aceste activități propun într-o manieră foarte agreată de copii să expună într-o formă personală aspecte legate de viață, de preocupările lor. Copiii, în cadrul acestor activități, sunt puși în situația de a exprima într-o succesiune logică evenimente, parțial sau total, surprinse de ei în cadrul anumitor povești sau basme cu care ei au intrat în contact.

Repovestirile au ca subiect principal formarea deprinderii copiilor de a expune cât mai logic, cursiv și exercitând vorbirea sub toate cele trei aspecte (gramatical, lexical, fonetic). În repovestiri copiii vor expune conținutul unui text literar într-o formă mai simplă sau mai dezvoltată, în funcție de scopul activității. Copiii reproduc practic textul literar încercând să respecte succesiunea logică a evenimentelor.

Ținând seama de nivelul de vârstă căruia i se adresează cadrul didactic va solicita, spre exemplu, grupei de 4-5 ani să reproducă povești cu acțiuni simple sau grupei de 5-6 ani le va cere să reproducă povești de mai mare întindere. De o mare importanță este conștientizarea de către copii a textului poveștilor. Se va urmări ca aceștia să își însușească conștient și temeinic textul literar și abia apoi vor fi capabili de o repovestire care să urmeze un șir logic, o repovestire în mod conștient și liber.

Activitățile de repovestire se pot organiza în funcție de scopul urmărit în: repovestiri pe baza unor imagini, tablouri, ilustrații, ce redau episoade principale ale povestirii; repovestiri pe baza unui plan verbal corespunzător fragmentelor logice ale povestirii; repovestire liberă, repovestire pe baza unui text citit.

Povestiri create de copii

Povestirile create de copii sunt activități didactice specifice Domeniului Limbă și comunicare în care contribuția personală a copiilor este de o mare importanță. Aceste activități contribuie la dezvoltarea imaginației creatoare, la dezvoltarea gândirii, la dezvoltarea

unei vorbiri expresive, fluete. În funcție de imaginația creatoare a copiilor, de gradul de participare creatoare a copiilor, de materialul pe care îl are copilul pus la îndemână povestirile copiilor au diferite forme: povestiri alcătuite cu ajutorul ilustrațiilor, povestiri cu începutul dat, povestiri după modelul educatoarei, povestiri după o temă.

Povestirile pe baza unui plan dat: sunt activități care îi implică pe preșcolari în plan creativ. Copiilor le este pus la dispoziție un plan prin intermediul imaginilor sau formulat verbal de către educatoare iar aceștia vor compune narațiuni de scurte întinderi.

Povestirile cu început dat: în această activitate copilul va deveni povestitor realizând prin mijloace lingvistice proprii o mică povestire începută în prealabil de educatoare. Activitatea va fi cu atât mai reușită cu cât educatoarea va contribui la povestire cu un început cât mai calitativ și cu cât deprinderile de povestitor și de mic „creator” ale copilului sunt des exersate în alte activități. Printr-un început calitativ din partea educatoarei ne referim la capacitatea educatoarei de a trezi interesul celor mici, de a le stârni imaginația, de a găsi subiecte inspirate din viața copiilor, ținând cont de interesele specifice vârstei celor cărora se adresează. Educatoarea va facilita continuarea povestirii în cât mai multe direcții dând astfel posibilitatea cât mai multor copii să participe activ la activitatea de continuare a povestirii, dar și de a se putea dezvolta povestirea într-un mod cât mai personal. La încheierea activității copii vor fi apreciați de către educatoare care va exprima opinii apreciative, va sublinia calitățile poveștilor dar va arăta și lipsurile narațiunilor create. Povestea care îndeplinește obiectivele didactice urmărite va fi evidențiată. În situația în care nu există o astfel de povestire educatoarea va compune o poveste după începutul dat, poveste care va servi drept model pentru copii. Structura activității poveștilor cu începutul dat este una clasică: organizarea activității, desfășurarea activității, încheierea activității, însă cu mici accente specifice. După prima etapă care ține de organizare urmează etapa a doua a activității, cea de desfășurare propriu-zisă când se vor respecta mai multe secvențe: **introducerea în activitate** atunci când printr-o mică convorbire copiii vor cunoaște mai multe detalii despre personaje, despre acțiune; **prezentarea începutului povestirii** –etapă în care educatoarea creează un cadru adecvat temei alese, expune elemente, personaje, situații, facilitând copiilor imaginarea unui conținut potrivit cu tema aleasa; **crearea povestirii de către copii:** educatoarea va adresa copiilor întrebări ajutătoare menite să stimuleze și să orienteze imaginația celor mici, apoi va îndruma povestirea fiecărui copil, valorificând în mai multe direcții structura aceleiași povestiri, povestea devenind din ce în ce mai complexă și antrenând mai mulți copii. Ultima etapă a activității, cea de încheiere va aduce aprecieri, analize, evidențieri asupra originalității, corectitudinii, coerenței creațiilor.

Povestirea copiilor după modelul educatoarei: activitate desfășurată cu preșcolarii de nivelul II de vârstă. Această categorie de preșcolari va fi influențată de felul de a povesti a educatoarei, de mijloacele verbale folosite; limbajul preșcolarilor va fi influențat, aceștia învățând să se exprime corect, expresiv, fără cuvinte de prisos și pe înțelesul celor care ascultă. Copiii vor împrumuta de la educatoarea lor modelul de expunere și de selecționare a mijloacelor verbale.

Structura acestui tip de activitate este îndreptată în direcția urmării etapelor: anunțarea temei; expunerea povestirii– model a educatoarei; povestirea de către copii a unui fapt trăit de ei; aprecierea povestirilor copiilor.

Exersând, copiii vor deveni capabili de povestiri din ce în ce mai creative, vor introduce elemente noi, personale, vor reuși să povestească logic, expresiv, în chip original. Astfel vocabularul acestora va fi din ce în ce mai nuanțat, mai bogat, mai rafinat.

I.2.1 Jocul didactic – formă de realizare și educare a limbajului

„Valoarea educativă a jocurilor didactice în dezvoltarea limbajului este de necontestat. Ele contribuie, fie direct, fie indirect la educarea emoțiilor, a sentimentelor morale, a trăsăturilor pozitive de voință și de caracter. Unele jocuri didactice stimulează cinstea, răbdarea, spiritul critic și autocritic, stăpânirea de sine.”(Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O., 2014, p.258).

Jocurile didactice pentru educarea limbajului se pot clasifica în funcție de diferite aspecte, cel mai important fiind conținutul jocurilor didactice.Ținând cont de acest criteriu, jocurile didactice se pot clasifica astfel:

- a) jocurile didactice pentru formarea și exersarea unei pronunții corecte și dezvoltarea auzului fonematic;
- b) jocuri didactice pentru îmbogățirea vocabularului activ și pasiv al copiilor;
- c) jocuri didactice prin care se exersează structurile gramaticale;
- d) jocuri didactice care contribuie la dezvoltarea expresivității vorbirii copii.

Făcând referire la importanța jocului și valențele sale formatoare Juan Luis Vives, îi atribuie un rol determinant în procesul de educație al copilului spunând:”Procesul de învățământ va trebui să înceapă de la o vârstă fragedă sub formă de joc. Mama să îl învețe pe copil literele cu ajutorul jocului.Totodată jocul este și un mijloc de a cunoaște aptitudinile copiilor.”(Stanciu,1977, p.87).

Jocul didactic este o activitate care se deosebește prin stuctura sa specifică de celelalte activități cu conținut asemănător și se poate desfășura atât în cadrul activităților desfășurate pe domenii experiențiale cât și în afara lor. Jocul didactic se desfășoară sub conducerea directă a educatoarei, sfera de utilizare a jocului didactic putând fi extins până în viața de familie a preșcolarului. Educatoarea va da dovadă de subtilitate, de măiestrie, în utilizarea regulilor de joc,

astfel încât acestea să nu devină constrângătoare și să transforme jocul într-o activitate coercitivă, directivă și dirijată. Antrenând, în majoritatea cazurilor, întreaga grupă de preșcolari, educatoarea în cadrul activității de joc didactic va ține seama de faptul că regulile sunt necesare întrucât ajută să organizeze activitatea intelectuală a copiilor în forme atrăgătoare, stimulative, accesibile și eficiente.

Funcționalitatea jocului didactic este asigurată de respectarea caracteristicilor prin care își menține esența de joc, dar și specificul de activitate didactică. Prin întrepătrunderea componentelor sale (conținut, sarcină didactică, acțiune de joc, elemente de joc, reguli de joc) se reactualizează percepțiile anterioare atât prin stimulare nonverbală cât și verbală.

Elementele de joc trebuie să fie subordonate temei, să capteze atenția preșcolarilor și să le mențină acestora interesul, să fie alese și stabilite cu precizie. Elementele de joc sunt: surpriza, întrecerea și mișcarea.

Surpriza va trezi curiozitatea copiilor, va stimula imaginația, memoria preșcolarilor făcând apel la cunoștințele anterioare; întrecerea este un mijloc de educare a rapidității în gândire; mișcarea pune copiii în situația de a găsi rezolvarea problemei ridicate, îi pune în situația de a acționa.

Regulile au o funcție reglatoare asupra relațiilor reciproce între copii și sunt condiționate de conținutul și obiectele jocului. Ele vizează: reglementarea repartiării rolurilor, rezolvarea problemelor intelectuale implicate în joc, succesinea acțiunilor în joc, comportarea copiilor în timpul jocului.

Sarcina didactică reprezintă problema ridicată spre rezolvare în fața copilului. Sarcina didactică este componenta jocului didactic prin intermediul căruia este concretizat elementul de instruire. Se regăsește în cerința jocului și trebuie indicată clar, în termeni operaționali.

Conținutul jocului este alcătuit din totalitatea bagajelor de cunoștințe și capacități anterior dobândite în diversele activități instructiv-educative, care sunt activate în funcție de sarcina jocului ce presupune reactualizarea, completarea, aplicarea lor în practică.

Materialul didactic folosit în cadrul jocurilor didactice va fi stimulativ și diferit față de materialele folosite în mod uzual în activitățile de învățare comune.

Cerințele necesare a fi respectate în organizarea și desfășurarea jocurilor didactice: Trezirea interesului pentru sarcinile și regulile jocului și crearea dispozițiilor emoționale; accesibilitatea sarcinilor didactice; asigurarea unei succesiuni și a unei complicări treptate a sarcinilor didactice.

Convorbirea: Activitatea de convorbire presupune abilitate din partea copiilor de a face apel la bagajul de cunoștințe, de cuvinte din vocabularul său activ și din acest motiv activitatea va fi organizată la început (la grupele mici și mijlocii) în grupuri mici de copii sau chiar individual, apoi, la grupa mare se vor organiza activități de convorbire ca și activități de sine stătătoare.

Concentrarea atenției pentru receptarea mesajului, selectarea cunoștințelor pentru formularea răspunsurilor corespunzătoare, selectarea mijloacelor lingvistice pentru formularea răspunsurilor adecvate sunt doar câteva dintre abilitățile solicitate copiilor pentru a putea participa activ la activitatea de convorbire. Din toate aceste motive este foarte important să înțelegem că aceste activități presupun o anumită maturitate a copiilor și că ele necesită o pregătire atentă din partea cadrului didactic.

După scopul didactic convorbirile pot fi: pentru fixarea cunoștințelor, realizate după anumite evenimente (o plimbare în aer liber, o excursie); convorbiri pentru sistematizarea cunoștințelor; convorbiri care au scop principal verificarea achizițiilor.

După tematică amintim: tematica referitoare la natură (anotimpuri, animale, plante); teme din viața cotidiană; teme referitoare la viața socială; teme abordate în unele opere literare.

Activitățile din cadrul Domeniului Limbă și Comunicare trezesc interes preșcolarilor prin diversitate și accesibilitate; creează contexte în care preșcolarul se poate exprima liber și își poate exercita activ achizițiile lingvistice, creează un context în care copiii vor învăța, vor înțelege mai ușor concepte precum adevărul, dreptatea, bunătatea sporindu-și și bagajul lingvistic și îmbogățindu-și tehnica de exprimare corectă, fluentă, logică. Domeniul Limbă și comunicare este domeniul experiențial cu ajutorul căruia bazele vorbirii corecte.

Capitolul II: Însușirea limbajului la preșcolari

II. 1. Particularitățile psiho-pedagogice ale însușirii corecte a limbii române la preșcolari

De-a lungul celor trei ani ai preșcolarității copilul înregistrează progrese rapide și semnificative din punct de vedere al limbajului, al achizițiilor, atât fonetic cât și lexical și gramatical.

Pentru alegerea corectă a conținuturilor și a mijloacelor de dezvoltare a vorbirii și pentru a familiariza copiii cu mediul înconjurător este imperios necesar a se cunoaște și a se respecta particularitățile psiho-pedagogice ale însușirii corecte a limbii române la preșcolari.

Chiar dacă copilul începe să își dezvolte capacitatea de a comunica încă de la prima interacțiune cu adultul prin diverse sunete, gesturi, acesta reușește să rostească primul cuvânt între 8 și 18 luni (Bates, Thal, Janowsky, 1992, în Harwood et al., 2010 în Catalano, H., Albușescu, I., 2019 p.106).

„ Până la 1 an și jumătate, copiii pot fi capabili să utilizeze 50 de cuvinte și să înțeleagă 100 de cuvinte sau mai multe, iar la 2 ani pot să înțeleagă chiar 900 de cuvinte și să pronunțe clar 200 dintre ele.”(Benedict, 1979, în Harwood et al., 2010 în Catalano, H., Albușescu, I., 2019 p.106). De obicei există un dezechilibru între limbajul activ și cel pasiv, acesta din urmă devansându-l. În jurul vârstei de 16 luni, copilul simte nevoia de a comunica pentru a se face înțeles, vorbirea în propoziții realizându-se între 18 și 24 de luni, când copilul este capabil să înțeleagă povestiri cu trei-patru personaje. Spre finalul acestei perioade are capacitatea de a înțelege și a repovesti povești, învață poezii scurte, mai ales dacă acestea sunt rimate. În această perioadă există dificultăți de pronunție care nu au neapărat o cauză logopedică și de aceea tind să dispară în jurul vârstei de 2 ani și jumătate. (Verza&Verza, 2017 în Catalano, Albușescu, 2019 p.106).

De la dominația aproape exclusivă a limbajului situativ, din perioada antepreșcolară, la preșcolar sporește treptat ponderea limbajului contextual mai ales sub forma povestirii monologate despre cele văzute de el în timpul plimbărilor, la teatru de păpuși, în excursii, despre relațiile cu alți copii, despre tot ce s-a întâmplat în viața și în activitatea lui. Astfel se constituie limbajul contextual, care este mai încheșat și mai coerent. Spre deosebire de limbajul situativ, în cazul limbajului contextual nu mai este necesar ca ascultătorul să cunoască situația la care se referă copilul, deoarece conținutul comunicării reiese din însuși contextul celor spuse. La această etapă sprijinul concret, ilustrațiile nu mai trebuie să i se ofere atât de des. Stimulându-l prin întrebări puse cu tact și foarte bine formulate copilul își va organiza rațional șirul celor redade și totodată își formează gândirea logică.

Astfel vocabularul preșcolarului de 3-6/7 ani se îmbogățește, copilul, învățând în medie cam 9 cuvinte pe zi (Rice, 1989, în Harwood et al., 2010). În jurul vârstei de 4 ani, copilul adoptă sintaxa se exprimă prin propoziții concrete din 4-5 cuvinte. Spre finalul acestei perioade, copiii comunică prin fraze care respectă o structură logico gramaticală și, prin urmare, exprimarea este fluentă și inteligibilă. (Verza&Verza, 2017, în Catalano, H., Albușescu, I., 2019, p.106).

Tot în această perioadă, treptat din limbajul monologat se desprinde și se constituie limbajul intern. Odată cu interiorizarea limbajului extern, se identifică funcția cognitivă de instrument al gândirii pe de o parte și funcția reglatoare de planificare mintală și reglatoare a proceselor psihice, pe de altă parte. Această funcție este îndeplinită și de limbajul extern care permite preșcolarului să fixeze în cuvinte scopul acțiunilor sale, să analizeze pe plan verbal dificultățile ivite în realizarea lui.

Un rol important în planificarea activităților practice ale preșcolarilor joacă „gândirea cu voce tare” sau gândirea monologată. Acest tip de manifestare, gândirea cu voce tare, se poate

considera a fi doar o fază tranzitorie de la limbajul extern spre limbajul intern sau un rezultat al exteriorizării limbajului intern, atunci când copilul încearcă să facă față unei provocări, unei probleme mai complexe. În această situație limbajul interior nu doar însoțește acțiunile, ci el devine o exprimare sonoră a gândirii. Vorbirea copiilor prezintă unele trăsături specifice în ce privește pronunțarea sunetelor și a cuvintelor, bogăția vocabularului, cursivitatea limbajului, expresivitatea, structura gramaticală. Amprenta în aceste cazuri va fi pusă de particularitățile aparatului foto-articulator, ale analizatorului verbo-motor și ale celui auditiv.

În perioada preșcolară este frecventă situația în care preșcolarii mici dar și cei mari (într-o mai mică măsură) omit, inversează sau substituie cuvinte, sunete, însă sub influența activităților instructiv-educative pronunția copiilor se corectează treptat ajungând ca la 6-7 ani pronunția lor să fie una în general corectă.

Datorită particularităților aparatului fono-articulator, ale analizatorului verbo-motor și ale celui auditiv, ca și particularitățile gândirii copiilor, vorbirea lor prezintă unele trăsături specifice în ceea ce privește pronunțarea sunetelor și a cuvintelor, bogăția vocabularului, structura gramaticală, cursivitatea și expresivitatea limbajului.

Aspectul fonetic: Particularități ale aparatului fonator al copiilor:

În primii ani de viață limba copiilor nu este pe deplin formată, este rigidă ocupând un spațiu mare în cavitatea bucală (mai mult decât la adulți), este puțin mobilă și puțin suplă. Din cauza inervației insuficiente a musculaturii cavității bucale, mișcările buzelor și ale limbii sunt mai slabe și mai imprecise. Corzile vocale ale copiilor sunt scurte și mai subțiri față de ale adultului. Din această cauză vocea copilului este mai înaltă decât a adultului. Se știe că în primii ani de viață volumul vocii unui copil este mai mic deoarece laringele crește mai încet. Doar după 5-6 ani se produce o intensificare a creșterii laringelui și odată cu aceasta se perfecționează și funcțiile acestuia.

Datorită particularităților aparatului fonator, ale analizatorului verbo-motor și ale analizatorului auditiv, pronunția preșcolarului mic nu este perfectă. Acesta întâmpină greutăți în diferențierea consoanelor s, ș, t, j, r. La o parte din preșcolari, din diferite cauze, ele se pot fixa ca deprinderi greșite de pronunțare. Dificultățile de pronunție sunt cele mai frecvente, astfel se fac omisiuni de sunete, substituie sau inversiune, uneori neputând fi pronunțate deloc sau pot fi articulate singular sau în combinație cu vocale, dar nu pot fi pronunțate în grupuri consonale: "caun" în loc de scaun, dar pronunță corect cuvântul „sabie”.

Nu sunt rare nici formele de inversiuni în care ordinea firească a fonemelor din cuvânt este schimbată: „mistină” în loc de „smântână”, „pac” în loc de „cap”.

Tulburarea pronunției sunetului „r” se manifestă prin omiterea, înlocuirea, denaturarea sau inversarea lui în cuvânt. Este cunoscut în literatura de specialitate și din observațiile practice că sunetul „r” apare mai târziu în vorbire. Aceasta pentru că necesită o foarte bună coordonare motrică a limbii, un grad suficient de mare de maturizare psiho-motorie pentru a putea vibra corect vârful limbii.

Către vârsta de 5 ani numărul sunetelor corect pronunțate crește considerabil. Către 6 ani marea majoritate a copiilor pronunță corect și cele mai dificile sunete (vibranta „r” și șuierătoarea „s”).

Defectele de vorbire au o influență negativă asupra dezvoltării personalității copilului însă în condiții normale de instruire și educație, la sfârșitul perioadei preșcolare copilul distinge auditiv toate fonemele limbii materne, nu le confundă unele cu altele și stăpânește pronunția lor.

În programa pentru învățământul preșcolar se acordă o atenție deosebită activităților de dezvoltare a limbajului și comunicării. Cunoașterea, chiar și sumară a principalelor tulburări de limbaj ce se întâlnesc la vârsta preșcolară îi creează educatoarei posibilitatea adoptării unei atitudini diferențiate față de copii și intervenții corectiv-recuperative. Astfel, prin activitățile de povestire, de memorizare, prin activitățile muzicale, prin exerciții motrice și prin jocurile

didactice, diferențierea de celelalte sunete, analiza compoziției fonetice a cuvintelor, se asigură premisele învățării scris-cititului, mai târziu în școală.

Vocabularul: Prin intermediul cuvântului, a limbajului copilul învață din experiența altora (adultul din viața lui) și își dezvoltă o experiență proprie. Limbajul capătă valențe noi în perioada preșcolară. Cu ajutorul limbajului se organizează, se formează sisteme în care cunoștințele acumulate sunt integrate, aceasta contribuind la sistematizarea și la complicarea condițiilor interioare de formare a personalității.

Mărindu-și aria de acumulare a cunoștințelor, odată cu perioada preșcolară, lărgindu-și relațiile cu mediul, sporindu-și cunoștințele despre lumea înconjurătoare, despre fenomenele limbii reale, despre obiecte, lucruri, copilul preșcolar își îmbogățește semnificativ și vocabularul.

Având parte de condiții normale de educație și instruire copilul își însușește în esență lexicul de bază al limbii materne. În felul acesta, sub aspectul compoziției lexicale, cerințele impuse limbajului de relațiile copiilor cu cei din jur sunt pe deplin satisfăcute.

La grupa mică: -în vocabularul preșcolarilor de grupă mică predominante sunt substantivele care denumesc fenomene și obiecte cu care copilul vine în contact direct în mediul său de dezvoltare, respectiv acasă sau la grădiniță: numele său, al părinților, al fraților, al educatoarei sau al colegilor pentru care dezvoltă atașament și preocupări comune.

La grupa mijlocie: -predominante în limbajul preșcolarilor de acest nivel sunt fenomene ale mediului înconjurător: unelte, produse ale muncii lor, profesii etc.

La grupa mare: -în această perioadă apar substantivele cu grad mare de abstractizare și generalizare: sentimente (referitoare la prietenie, întraajutorare, colegialitate), animale domestice, animale sălbatice.

Progresând, în ceea ce privește dezvoltarea vocabularului, copilul își însușește și sensul/semnificația cuvintelor, noțiunilor, care se schimbă, se îmbogățesc și se precizează treptat pe măsura acumulării experienței și a perfecționării operațiilor de gândire. În acest mod dezvoltarea vocabularului nu se reduce doar la creșterea cantitativă a vocabularului ci și la creșterea calitativă (înțelegerea de sensuri noi).

Structura gramaticală: O provocare și totodată o problemă de o mare importanță în ce privește dezvoltarea vocabularului preșcolarilor o reprezintă însușirea structurii gramaticale a limbii materne. Studiile de specialitate au arătat că spre sfârșitul vârstei preșcolare copilul stăpânește formele gramaticale de baza ale limbii materne, și cel mai important, le folosește corect. Preluând modelul oferit de adultul prezent în educația și mediul lui (părintele, educatorul) copilul își însușește în mod practic atât vocabularul cât și structura gramaticală, prin procesul viu al comunicării. Necunoscând încă regulile gramaticale impuse de norme, preșcolarul respectă totuși în vorbire sa principalele reguli de modificare și îmbinare a cuvintelor în propoziții. Îmbogățirea experienței verbale duce treptat la formarea unor generalizări lingvistice empirice, la elaborarea așa- numitului „simț al limbii”.

Crearea independentă a cuvintelor, formarea lor se explică tot prin „simțul limbii”. În cazul acestui fenomen are loc extinderea excesivă a unor relații gramaticale consolidate anterior. Necunoscând cuvântul, termenul prin care vrea să comunice ceva, copilul inventează unul „nou”. Cuvintele „noi” nu sunt parte a vocabularului, a limbii, sunt inventate de copii prin adăugarea la rădăcinile unor cuvinte cunoscute a diferitelor sufixe, prefixe sau simple terminații, sau prin crearea de metafore. În acest sens se pot da următoarele exemple: „glumează”(de la glumă+ sufisul „ează”).

Acestă etapă de „născocire”de cuvinte „noi” este o dovadă în plus a creșterii capacității de generalizare la nivelul cortexului fiind și o etapă normală, firescă în dezvoltarea limbajului preșcolarilor. Independența copiilor în formarea cuvintelor bazate pe „simțul limbii” constituie o premisă a următoarei etape– cea școlară.

Dorind să arătăm copiilor formele vorbirii corecte în primul rând vom considera etapa „inventarii de cuvinte noi” una firească în dezvoltarea limbajului. Apoi prin exerciții organizate în acest scop, valorificând capacitatea copiilor de a citi o imagine, de a face legătura între elementele ei componente și ceea ce vrea să reprezinte, prin capacitatea lor de a crea povești, de a întreține un dialog, de a pune întrebări și de a răspunde, le dezvoltăm limbajul, gândirea, îi deprindem cu ordinea în gândire și cu logica în limbaj.

B.S.Bloom aprecia că 40% din inteligența adultului se realizează între 4 și 8 ani, iar procesul dezvoltării inteligenței se încheie în adolescență. Afirmările psihologului american confirmă faptul că până la vârsta de 5 ani are loc formarea și închegarea funcțiilor limbajului. Apoi, după această vârstă orice încercare de recuperare a unor funcții care nu s-au dezvoltat rămâne foarte limitată.

Supuși programului didactic, activităților specifice Domeniului Limbă și comunicare preșcolarii își însușesc lexicul de bază și structura gramaticală a limbii. Spre sfârșitul preșcolărității, spre vârsta de 6 ani vocabularul unui preșcolar poate depăși 5000 de cuvinte, iar formulările propoziționale devin din ce în ce mai dezvoltate, în formă din ce în ce mai complexă. Copiii sesizează nuanțele mai fine ale exprimării, particularitățile de pronunțare încep să dispară. Chiar dacă omisiunile și înlocuirile de sunete se reduc, dificultățile determinate de pronunțarea consoanelor mai greu diferențiate se mențin. În acest proces, de reducere treptată a particularităților fonetice de vârstă există o succesiune de etape astfel: mai întâi dispar omisiunile de sunete, apoi înlocuirile și în cele din urmă deformările de sunete.

O particularitate ce merită a fi subliniată este că, deși unele particularități de vârstă legate de pronunțarea sunetelor dispar, apar alte dificultăți: odată cu dezvoltarea unor propoziții din ce în ce mai complexe se ivesc, se intercalează repetițiile, întreruperile și ezitățile inevitabile. În această direcție de o importanță covârșitoare în prevenirea și ameliorarea dificultăților de exprimare, de comunicare ar fi adoptarea unor măsuri cu caracter terapeutic încă din faza de debut a tulburărilor de vorbire. Eficacitatea exercițiilor de corecție, exercițiilor terapeutice este una redusă dacă deprinderea de pronunțare defectuoasă se înrădăcinează.

În stadiile incipiente ale tulburărilor de vorbire de mare folos și recomandate de specialiști sunt exercițiile care antrenează respirația, articularea și auzul fonematic al copiilor. O vorbire clară și expresivă se realizează doar apelând la astfel de exerciții terapeutice. De cele mai multe ori exercițiile de respirație, de articulare constituie și un procedeu excelent de dezvoltare a dicției și în cazul copiilor care nu prezintă defecte de vorbire. Astfel de exerciții pot face obiectul unor activități comune de dezvoltare a vorbirii, pot fi realizate sub formă de joc în anumite momente din cadrul activităților didactice.

Un mod excelent de antrenare a vorbitului îl constituie organizarea diferitelor jocuri didactice, special îndreptate în aceasta direcție. Prin astfel de jocuri se urmărește: educarea respirației, educarea mișcărilor articulatorii, educarea pronunțării corecte a sunetelor, educarea auzului fonematic.

Încercând a forma copiilor deprinderi corecte de vorbire și exprimare se vor organiza diferite jocuri (este știut faptul că mulți copii încearcă să vorbească în cursul inspirației și nu a expirației): jocuri de umflare a balonului, de suflare a unor bucățele de hârtie așezate pe masă în fața copiilor, bucățele care trebuie împrăștiate cât mai departe, suflarea pe suprafața unei oglinzi până aceasta se aburește, umflarea puternică a obrazilor cu dezumflarea treptată. Se mai pot organiza diferite joculețe în care se încearcă imitarea unor sunete onomatopice însoțite de mișcări sugestive: foșnetul frunzelor („sss”), sunetul vântului („șșș”).

În cazul diferitelor jocuri, agreeate și bine acceptate de copii, dar și în cazul framântărilor de limbă, în care copiilor le este solicitat să rostească rapid cuvinte care conțin sunete repetate și care necesită o deosebită abilitate articulatorie, se trezește interesul copiilor pentru activitatea respectivă prin hazliul situației punctând două aspecte importante în lucrul cu copiii cu

dificultăți de pronunție (dar nu numai), și anume: se captează atenția copiilor în activitate și se lucrează îndepărtarea treptată a comportamentului articular nedorit.

Tot în cadrul activităților didactice de îmbogățire a vocabularului din grădiniță și-au demonstrat utilitatea exercițiile de analiză fonetică ca: indicarea primului și a ultimului cuvânt din cadrul unei propoziții, indicarea numărului de cuvinte dintr-o propoziție sau exerciții în care educatoarea pronunță primele silabe dintr-un cuvânt urmând ca restul silabelor să fie completate de către copil; ori exercițiile în care în mod intenționat educatoarea omite un sunet dintr-un cuvânt, iar copiii vor indica sunetul omis. Se mai pot, de asemenea, organiza jocuri antrenante precum: „De-a ascunselea” sau „Baba-oarba”, când preșcolarii trebuie să intuiască cine l-a strigat, ghidându-se doar după analiza vocii.

Deosebit de important pentru expresivitatea pronunțării este modularea intensității vocii. Silabele care se doresc a fi scoase în evidență vor fi accentuate, pronunțându-se mai intens, mai prelung, decât celelalte. În același scop utile vor fi accentele de pronunțare alternativă a propozițiilor cu voce tare și cu voce joasă. În mod treptat se va urmări numărul de cuvinte care se pronunță șoptit rămânând ca în cele din urmă să se rostescă cu voce tare numai cuvintele care au cea mai mare semnificație în propoziție .

Cunoscând, chiar și sumar, principalele tulburări de limbaj caracteristice vârstei preșcolare educatoarea are la îndemână posibilitatea de a adopta o atitudine diferențiată față de copii și intervenții corectiv-recuperative.

Tulburările de limbaj:Numărul și diversitatea tulburărilor de limbaj a făcut dificilă clasificarea acestora.În general acestea sunt clasificate utilizând mai multe criterii: criteriul lingvistic, criteriul etiologic, criteriul morfologic,criteriul simptomatologic etc.

Categoriile de tulburări ale limbajului: Tulburări de pronunție (dislalia, rinolalia, disartria); tulburări de ritm și fluență a vorbirii; tulburări de voce; tulburări ale limbajului scris; tulburări poliforme de limbaj.

Tulburări de pronunție

Dislalia: este cea mai frecventă tulburare de vorbire ce constă în abaterea de la pronunțare obișnuită, de la vorbirea standard. În cazul acestei tulburari este afectat aspectul fonetic al pronunției unor consoane sau grupe consonantice. Nu este afectată latura lexico-semantică. Pronunția dislalicului are următoarele caracteristici: distorsiuni, substituiri, omisiuni.

a) Mobilă: constă în dificultăți de pronunție. Apare la copiii cu dificultăți funcționale motorii înnăscute și dobândite, localizate la nivelul periferic al analizatorului verbo-motor.

b) Senzorială: constă în dificultăți de diferențiere auditivă (fonematică) și dificultăți de interiorizare; se reflectă și în limbajul scris.

c) Mecanică: este determinată de malformații.

d) Funcțională: este datorată unor dificultăți de funcționare a organelor periferice cu rol în articulația sunetelor, apare în perioada de dezvoltare capacităților fonematice (1-6 ani).

Bâlbâiala: este o tulburare mai gravă de vorbire și apare mai frecvent la băieți decât la fete. Are trei forme: cronică, tonică, mixtă.

În bâlbâiala cronică apar întreruperi ale cursivității vorbirii, determinate de prelungirea sau repetarea unor sunete și silabe.

În formă tonică apare un blocaj la nivelul primului cuvânt din propoziție prin prezența unui spasm articulatoriu de lungă durată.

La vârsta preșcolară trebuie să se urmărească îndepărtarea factorilor cauzali și a factorilor care mențin o stare de tensiune nervoasă în mediul copilului, abaterea atenției de la propria pronunțare și consolidarea metodelor corecte de vorbire.

Se vor organiza în cadrul actului didactic exerciții care sunt destinate înlăturării bâlbâielii, se va insista asupra reglării ritmului respirator, știindu-se că agravarea bâlbâielii este asociată cu tulburări respiratorii din ce în ce mai accentuate. Educatoarea va oferi modelul său de vorbire, va face pauze mari între propoziții, respectând accentul și intonația necesară.

Știut fiind faptul că deseori tendința de a se exprima rapid este caracteristică copiilor care prezintă acest tip de tulburare de limbaj-bâlbâială, se poate apela la jocuri prin care copiii vor fi deprinși ca pe lângă un ritm mai lent de exprimare să efectueze pauze respiratorii mai mari decât cele care se fac în mod obișnuit. Se va stabili, spre exemplu, ca lungimea pauzelor se menține în intervalul în care preșcolarul va efectua cinci bătăi ușoare cu vârful degetelor pe parcursul exercițiilor, pauza se va reduce treptat până când se va apropia de normal.

Întârzierile în dezvoltarea generală a vorbirii: acest tip de tulburare a vorbirii se întâlnește la acei copii care nu reușesc să atingă nivelul mediu al dezvoltării pentru nivelul de vârstă din care fac parte. Aceste întârzieri pot cuprinde atât aspecte fonetice, lexicale cât și gramaticale.

Tulburările de voce: se pot manifesta sub forma unei oboseli numită **fonoastenie**, când are loc o cădere a intensității vocii; **afonie**, ce constă în pierderea parțială sau totală a vocii și **disfonie** caracterizată prin pierderea totală a vocii.

Mutismul electiv sau voluntar: apare mai frecvent la copiii hipersensibili și se manifestă printr-o muțenie temporară, parțială sau totală.

Dislexia și disgrafia: constă în imposibilitatea copilului de a-și însuși citirea și scrierea.

În cazul constatării unor cazuri care prezintă forme grave se impune intervenția specială a logopedului.

În munca de prevenire și educare a laturii fonetice a limbajului preșcolarului, cu dezvoltarea psiho-motorie normală, se cer a fi parcurse etape de depistare a tulburărilor de vorbire, apoi formarea și consolidarea deprinderilor articulatorii corecte și de formare a auzului fonematic și ca o încununare a muncii didactice va fi etapa de desfășurare propriu-zisă a muncii individuale, pe grupe sau colective pentru corectarea, fixarea și consolidarea sunetelor.

Un loc deosebit de important între mijloacele de învățământ folosite în scopul îmbogățirii vocabularului la preșcolari îl ocupă diferitele activități din domeniul Limbă și comunicare toate servind la dezvoltarea auzului fonematic, a capacității de analiză și sinteză fonematică.

II.2. Atitudinea didactică față de copiii cu tulburări de limbaj

Tulburările de limbaj constituie de cele mai multe ori cauza unor mari complexe de inferioritate. De multe ori copiii care prezintă astfel de tulburări nu se pot integra în colectivul din care fac parte, izolându-se, închizându-se în sine, nemaivorind să realizeze contacte cu colegii sau la polul opus devenind agresivi. Tocmai din aceste motive, care tind să afecteze pe termen lung dezvoltarea pe toate planurile (cognitiv, afectiv, psihic), cred că o strânsă colaborare educator-specialist (logoped)- familie nu poate decât să aducă beneficii mari în dezvoltarea preșcolarului. Unindu-se în atitudine și planuri de acțiune copilul care prezintă astfel de dificultăți de vorbire va putea să depășească acest prag „al neputinței” și cauză a complexelor de inferioritate.

În cadrul activităților educative desfășurate în grădiniță se pot realiza planuri de acțiune, de corectare a vorbirii, pentru copiii care prezintă astfel de dificultăți, în colaborare cu logopedul și familia. Efectul benefic al unui astfel de plan de acțiune și colaborare între agenții primari ai educației copilului va fi resimțit într-un progres vizibil în vorbirea copilului și în comunicarea sa în general. Este de dorit ca astfel de intervenții să fie cât mai discrete pentru a nu provoca o reacție negativă din partea copilului față de aceste activități.

Prezintă în continuare un astfel de plan de intervenție așa cum apare el structurat și explicat în

Revista învățământului preșcolar nr. 3-4/2006, p. 82.

Stabilirea nevoilor specifice:

- Nevoia de pronunțare corectă a sunetelor pentru a se face înțeles de colegi;
- Nevoia de exprimare corectă (în propoziții) pentru a putea să-și exprime ideile, să povestească și să participe la activitățile grupei;

- Nevoia de socializare, se integrare într-un grup pentru a stabili relații de prietenie cu ceilalți copii, pentru a nu fi considerat „altfel”;
- Nevoia de comunicare – legată de celelalte nevoi, pentru că trebuie să-și învingă timiditatea și să comunice prin cuvânt, pentru a fi înțeles mai bine;
- Nevoia de a învăța - știut fiind că achiziția de cunoștințe are la bază dezvoltarea limbajului;
- Nevoia de afecțiune – orice copil are nevoie să fie prețuit și iubit;
- Nevoia formării unei bune imagini de sine, de a-și învinge timiditatea, de a căpăta încredere în forțele proprii și a participa, astfel, activ la orice activitate realizată în grădiniță, dar și în familie.

Plan de intervenții

În realizarea acestui plan educatoarea trebuie să pună accent pe continuitatea activităților de la grădiniță în familie și pe o implicare mai mare a familiei în realizarea obiectivelor.

Obiectivul I-să pronunțe corect sunetele ;

Activități specifice obiectivului I:

- Exerciții pentru gimnastica buzelor: ridicarea buzei superioare, buza de jos rămânând pe loc; lăsarea pronunțată în jos a buzei inferioare; sugerea buzelor pe rând apoi una sub alta; se fac buzele trompă, se mișcă la dreapta, la stânga și se rotesc ;
- Exerciții pentru gimnastica obrazilor: suptul obrazilor dinspre măsele, rânjetul: buzele se întind puternic în părți, în sus, odată cu comprimarea obrazilor și dezvelirea dinților; umflarea obrazilor, pe rând; În timpul acestor exerciții se pot pronunța sunetele: s, z, b, m etc.
- Gimnastica limbii: scoaterea limbii din gură în formă de lopată, în poziție orizontală și strângerea ei între dinți; scoterea mult din gură a limbii și apoi introducerea ei în fundul gurii cât mai mult și cu vârful ridicat și făcut ghem; cu limba scoasa și gura puțin deschisă copilul va duce vârful limbii în sus, spre nas, în jos spre barbă, la dreapta, la stânga; lipirea limbii de cerul gurii și desprinderea ei cu zgomot;
- Gimnastica maxilarelor: închiderea și deschiderea gurii cu putere, ajutându-se de mâini; după ce se pronunță suficient se pronunță sunetul ”c”: cu limba bine sprijinită în spatele dinților incisivi inferiori, se va apăsa puternic maxilarul, apoi se va împinge înainte în sus, se va trage înapoi.
- Jocuri- exercițiu:”Sforăitul calului”, Bate gongul”, ”Fă ca mine”, ”Păsărică zboară”, ”Creanga se rupe”, ”Cântă ca mine”, ”Oprim calul”, ”Cățelul mârăie”, ”Copilul tremură”.
- Exerciții de pronunțare a sunetelor l, s, z, ș, j, c, b, m.
- Exerciții pentru corectarea auzului fonematic: „Chemăm pisica” , „Zi ca mine” , „Să nu speriem păsările ” , „Ce ai auzit?” , imitarea onomatopeelor;
- Jocuri- exercițiu de emiter de sunte: „Șuieră ca mine” , „Cine șuieră mai tare ”.

Aceste exerciții se pot face în orice moment liber al educatoarei (în special dimineața) și la începutul activităților de învățare și educare a limbajului. Concomitent, se vor efectua săptămânal exerciții cu logopedul.

Obiectivul II: - Să se exprime corect în propoziții

Obiectivul III:-Să povestească în propoziții scurte

Activități specifice obiectivelor II și III:

- Jocuri didactice pentru pronunțarea cuvintelor , (denumirea obiectelor): „Ce este aceasta ?” , „Cine a venit?”.
- Jocuri didactice ce vizează formularea de propoziții: „Spune ce face” , „Repetă după mine”
- Jocuri didactice pentru despărțire în silabe: „Jocul literelor ” , „Câte silabe are? ”
- Jocuri – exercițiu, pentru și prin citirea de imagini: „Hai să spunem o poveste !”, „Să citim imaginile din această carte ”
- Activități de lectură după imagini: „Familia mea ” , „La magazin”
- Activități de convorbire: „Cine e prietenul tău ?” , „Ce știi despre...”
- Activități de memorizare: „Florile îi sunt surori ” , „Prietenii curățeniei”

Obiectivul IV:-Să relaționeze cu ceilalți, integrându-se în colectivul grupei

Activități specifice obiectivului IV:

- Participarea la jocuri de rol în care să aibă un rol principal: „De-a familia”, „De-a grădinița”.
- Participarea la activități de serviciu pe o săptămână (lucrul în echipă);
- Participarea pe rând ca „ajutor” al educatoarei, la unele activități ale grupei, transmiterea de sarcini restului grupei;
- Participarea la jocuri de construcții;
- Participarea la activități pe subgrupe, punându-se accent pe munca în echipă și pe responsabilizarea membrilor;
- Discuții ale educatoarei cu ceilalți copii din grupă pentru a-i determina să îl înțeleagă pe copilul cu tulburări de limbaj și să nu îl evite în jocurile lor;
- Activități cu toată grupa pentru a responsabiliza copiii în respectarea regulilor;
- Folosirea salutului și a formulelor de politețe cu orice prilej.

Obiectivul V-Să comunice cu toți cei din jurul său

Activități specifice obiectivului:

- Antrenarea copilului cu tulburări de limbaj în discuții libere, apelând la subiecte care îl interesează;
- Antrenarea în cadrul activităților alese a copiilor cu tulburări de limbaj pentru a-și exprima public o părere, a cânta;
- Derularea de activități în care educatoarea să-l încurajeze să povestească, să comunice cu cei din jur;
- Antrenarea copiilor de către educatoare în discuții împreună cu familia pentru a povesti ce a făcut la grădiniță.

Obiectivul VI- să precizeze sensul cuvintelor

Obiectivul VII- să caracterizeze fenomene, obiecte, ființe, plante, animale, folosind cuvintele corespunzătoare.

Activități specifice:

- Antrenarea copilului cu dificultăți de limbaj în activitățile din sfera științei;
- Antrenarea copilului cu dificultăți de vorbire, limbaj în jocuri didactice care implică folosirea corespunzătoare a noțiunilor specifice:”Spune cum este?”,”Ce face copilul?”
- Verbalizarea oricărei acțiuni îndeplinite.

Obiectivul VIII- Să manifeste încredere în forțele proprii și în cei din jur, realizând că este iubit și prețuit și nu are vină pentru tulburarea sa de vorbire.

Activități specifice obiectivului:

- Discuții ale educatoarei cu copilul pentru a-l stimula să se exprime liber, firesc și să persevereze în a exersa pronunția sunetelor și a cuvintelor;
- Convorbiri cu copilul pentru a-l convinge să nu ezite să vorbească și să exprime ce dorește;
- Discuții cu restul copiilor grupei pentru a-i determina să aibă un comportament apropiat față de cel cu tulburări de limbaj, să vorbească cu el, să -l corecteze fără a-i crea disconfort afectiv;
- Desfășurarea de activități în care copilul să aibă rolul principal, să conducă un joc, să coordoneze activitatea dintr-un centru.
- Discuții cu familia copilului pentru a continua activitățile din grădiniță, insistând asupra limbajului și comunicării și urmărindu-i o pronunție clară tot timpul.

Reguli pentru compormanentul educatoarei în planul de intervenție

- Să vorbească clar și rar tot timpul;
- Să-l încurajeze pe copilul cu tulburări de limbaj în tot ceea ce face el;
- Să îl corecteze permanent, dar fără a insista foarte mult (hotărât, dar cu blândețe)
- Să-l recompenseze pe copil pentru fiecare succes și să fie alături de el la un eșec;

- Să-i arate copilului că este iubit și apreciat în fiecare moment petrecut la grădiniță;
- Să țină cont de abilitățile copilului: cognitive, afective, interactive;

II.2. Jocurile de limbaj-Modalitate de stimulare și corectarea limbajului la preșcolari

Limba este învelișul material al gândirii, limba a apărut în cadrul comunicării umane din nevoia de comunicare, de transmitere a gândurilor, a sentimentelor, a experiențelor trăite.

Limbajul este considerat, pe bună dreptate, principalul mijloc de comunicare inter-umană, factor de dezvoltare spirituală și de progres social.Limbajul îndeplinește de asemenea rolul principal în educarea și formarea personalității umane.

Grija pentru educarea limbajului la copii trebuie să constituie o preocupare permanentă a părinților și mai ales a educatoarelor. Planificând și organizând experiențele de limbaj ale copiilor, educatoarea contribuie la dezvoltarea și progresul continuu a celor care se află în perioada maximei dezvoltări, fiecare în funcție de ritmul propriu. Îndrumarea consecventă a educării limbajului la această vârstă prezintă argumente de ordin psihologic și pedagogic. Argumentele de ordin pedagogic subliniază rolul hotărâtor pe care îl au influențele sistematice asupra dezvoltării vorbirii copiilor; argumentele de ordin psihologic scot în evidență faptul că perioada preșcolară este etapa hotărâtoare în instruirea corectă a vorbirii datorită modificărilor cantitative și calitative care vizează însușirea pronunției corecte a tuturor fenomenelor, construirea lexicului de bază, apariția limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea funcțiilor cognitive ale limbajului, asimilarea în practica curentă a structurii gramaticale.

„Drumul parcurs de copil în lumea limbajului, cu ajutorul educatoarei, este un drept incontestabil al etapei sale de dezvoltare, care îi conferă, în etapa următoare (școlară), șanse egale cu cele ale celorlalți copii, indiferent de mediul sau unitatea preșcolară din care provin.” (Preda, V. ,2000 p.17).

Pe lângă cultivarea deprinderilor de vorbire corectă dezvoltarea comunicării orale vizează și însușirea unor rigori, reguli necesare comunicării în context social, în relații de cooperare.

În cadrul activităților specifice domeniului Limbă și comunicare se urmărește realizarea obiectivelor prevăzute de programă sub aspect fonetic, lexical, îmbogățirea vocabularului cu substantive, adjective, pronume, numere cardinale ,verbe. Expresivității vorbirii i se acordă o atenție deosebită efectuându-se exerciții de dezvoltare a exprimării orale și redarea conținutului poveștilor, redarea unor fragmente din povești.

Expresivitatea este o ornamentație a vorbirii care presupune în primul rând, însușirea corectă a limbajului, fapt ce implică atât aspectul fonetic, cât și cel gramatical. Dezvoltarea vorbirii preșcolarelor sub aspectul expresivității, în mod special la grupa mare, are loc în condițiile intensificării activității de intercomunicare, a procesului de formare a limbajului interior și de memorare verbală. Expresivitatea vorbirii este dată de intensitate, intonație sau nuanțare, accent, ritm sau tempou, pauză, mimică sau gestică. În cazul formării expresivității vorbirii deprinderile se formează în cea mai mare parte, prin imitație. Aceste aspecte ale expresivității vorbirii nu pot fi separate unele de altele. De o deosebită importanță este și organizarea de activități cu scopul de a le dezvolta copiilor capacitatea de a percepe frumusețea limbii literare, a normelor de comunicare orală de adresare politicoasă, exprimare nuanțată prin utilizarea de expresii artistice.

Aflată în rolul de model de exprimare, conduită, educatoarea va ține seama de rolul său esențial și va antrena copiii în rezolvarea unor situații și verbalizarea acestora, va stimula preșcolarii în a deveni subiecți ai actului pedagogic îndemnându-i să participe la toate activitățile atât pe plan acțional cât și mental.

Copilul care pășește pragul grădiniței are o serie de rețineri și deficiențe sub raportul exprimării verbale, dificultățile provenind din dezvoltarea insuficientă a analizatorului motor

verbal. Exercițiul verbal însă, realizat zi de zi, audiția pronunției corecte a adultului, va contribui la dezvoltarea corespunzătoare a comunicării.

Atunci când vorbim despre comunicare nu ne gândim exclusiv la limbajul oral. Comunicarea are mai multe forme cum ar fi spre exemplu comunicarea nonverbală, paraverbală, intrapersonală, comunicarea în grup.

Comunicarea nonverbală este codificată și transmisă printr-un sistem de semne legate de mimică, gesturi, postură, proximitate, înfățișare etc. Toate acestea fac comunicarea mai bogată, mai inteligibilă. Comunicarea nonverbală o însoțește pe cea verbală și apare ca un element de întărire a acesteia.

În cazul comunicării nonverbale la preșcolari, educatoarea va considera a fi foarte importantă cunoașterea semnificațiilor unor gesturi și atitudini corporale ale copiilor care pot traduce intenții, relații, trăiri.

În grădinița de copii se pot efectua numeroase exerciții și jocuri de comunicare nonverbală urmărindu-se întărirea și extinderea relațiilor de cooperare între preșcolari stimulându-se totodată și atenția și creativitatea copiilor. Încă dinaintea intrării în colectivitate copiii se folosesc de comunicarea nonverbală pentru a-și face cunoscute nevoile, trăirile, sentimentele. Odată cu sosirea lor în grădiniță aceste „coduri” nonverbale au o importanță însemnată în succesul și integrarea lor în colectivitate. Educatoarea poate decodifica mesajele transmise de postura adoptată de copii. Spre exemplu un copil care se oprește brusc în fața unui coleg, cu picioarele ușor depărtate, bine înfipite în podea prezintă deja o amenințare pentru colegul din fața lui. Umerii lăsați, „căzuți” denotă neîncredere, pe când un spate drept inspiră încredere în forțele proprii.

Printr-o gamă diversificată de activități în direcția comunicării și a dezvoltării limbajului și nu numai, grădinița contribuie la procesul de cunoaștere, formare și educare prin interrelaționare, la adaptarea și socializarea copiilor, la dezvoltarea relațiilor de cooperare între aceștia.

În cadrul activităților interprinse în cadrul grădiniței, în direcția dezvoltării limbajului la preșcolari, **jocul de limbă** reprezintă modalitatea optimă prin care poate fi stimulată dezvoltarea limbajului la preșcolari într-un mod atractiv.

Cântecele și poeziile reprezintă modalități agreate de cei mici, prin care poate fi exersat și îmbogățit lexicul preșcolarilor de asemenea într-un mod plăcut și la îndemâna celor mici, știut fiind faptul că cei mici își exprimă sentimentele pozitive, veselia, bucuria prin cântec.

Aceste poezii sunt cunoscute și sub denumirea de frământări de limbă. Unul dintre rolurile importante pe care le îndeplinesc frământările de limbă este acela de exersare a sunetelor mai greu de pronunțat.

Frământările de limbă sunt exerciții fonetice, amuzante și foarte utile în exersarea dicției. Ele constau în pronunțarea de propoziții sau fraze alcătuite din cuvinte cu frecvență mare a unui sunet sau din cuvinte greu de pronunțat, în care sunetele se combină dificil.

Exemple: O scrisoare într-un plic: Știu că știi că știuca-i știucă ”Un moș cu un cocoș

Înghetată cu fistic Dar mai știi că știuca-i pește. În coș un cocoș

Nu mai este nici un pic Și că știuca se manâncă Moșul cu coșul

Fiindcă printr-un șiretlic Și că știuca se prăjește Coșul cu cocoșul

A mâncat-o Cipilic. Știu că știi că știuca-i pește. Un moș cu un cocoș.

„Scopul pentru care se exersează frământările de limbă este formarea deprinderii de articulare corectă a consoanelor și a grupurile de consoane. Se poate proceda destul de simplu: după prima recitare de către educatoarea, aceasta poate explica versurile dacă este cazul: recită o dată sau de două ori versurile. Copiii repetă și reproduc versurile. Ar fi de

preferat ca fiecare copil care recită să le spună o dată într-un ritm lent, iar a doua oară mai repede, ascultându-se și corectând pronunțarea cuvintelor, în special a consoanelor.”(Bădică, Marinescu, Duțu, 1979, în Catalano, H., Albulescu, I., p. 132)

Jocurile cu degetele: sunt utilizate cu scopul de a păstra vie atenția preșcolarilor în perioadele de trecere de la activitatea la alta, sau pur și simplu pentru simplu fapt că provoacă veselie în rândul celor mici. Versurile scurte, acompaniate de mișcările degetelor și ale mâinilor adaugă un element de acțiune și participare la activitățile din cadrul grădiniței:

Exemple: „Degetul mare face de mâncare Degetul arătător e mașinistul pe vapor gând Mijlocul voinicel ține cârma singurel Inelarul este căpitan de frunte Iar cel mic e marinar pe punte.”	„Mâna mea –i ca un cuvânt Care răvășește un Mâna bate, mâna tace Mâna floare se desface. Dacă vrei în sus să zbori Fă-ți degetele pocnitori Și pocnește de cinci ori!”
--	--

Jocurile de memorie: sunt jocuri care sunt desfășurate în cadrul activităților specifice de dezvoltare a vocabularului preșcolarilor prin intermediul domeniului experiențial Limbă și comunicare. Memoria copiilor este antrenată prin exerciții -joc de tipul „Nume de...”sau prin exerciții de tipul celor cu început dat de cadrul didactic și apoi continuarea „relatării”va fi lasată în seama preșcolarilor după o expunere în prealabil a modului de desfășurare.

Exemple: Un copil începe povestea spunând: „Am plecat în excursie și mi-am luat periuța de dinți”, următorul competează: „mi-am luat periuța de dinți și săpunul „și tot așa până se enumeră obiectele câte pot ține minte sau până a participat fiecare copil. Într-o altă variantă, copiii pot fi împărțiți în grupuri mici înainte de începerea jocului.”(Catalano, H., Albulescu I., 2018 p.132).

Un alt joc care ar putea să ajute de dezvoltarea atenției și mai ales a memoriei este jocul de memorare: „Nume de...”. Copiii se așează în cerc. Primul recită „Ne grăbim...(în timp ce bate de două ori din palme), următorul recită ...să găsim ...(în timp ce bate de două ori din palme), al treilea spune...nume de...(în timp ce bate de două ori din palme) și al patrulea alege tema: flori, animale, orașe, nume proprii (în timp ce bate de două ori din palme). Următorul participant spune un exemplu din tema aleasă (în timp ce bate de două ori din palme): ghiocel (bat din palme), trandafir (bat din palme)ș.a.m.d. Când un copil rostește din nou : „Ne grăbim...”jocul reîncepe. (Catalano, H., Albulescu, I., 2018, p. 132).

Jocurile de ascultare: sunt jocurile în care se folosesc sunete și cuvinte pentru exersarea memoriei, a deprinderii de a asculta, dezvoltarea limbajului și a gândirii. În cadrul acestor jocuri nu este necesar nici un material, folosindu-ne doar de cuvinte și imaginație.

Jocul „Fazan” este cel mai cunoscut joc din categoria jocurilor de ascultare. Se poate juca în grupuri mici sau mai mari de copii. Se alege un copil care va spune un sunet ca început al jocului. Spre exemplu sunetul „r”. Cu sunetul ales următorul copil va forma un cuvânt (ex: rar) următorul va trebui să alcătuiască un cuvânt nou folosind ultimul sunet al cuvântului precedent. Astfel se formează lanțul de cuvinte. Dacă un copil nu știe să formeze un cuvânt cu sunetul care îi corespunde va primi apelativul F și jocul se reia. La următoarea greșală (a aceluiași copil) acesta va primi un apelativ A (următorul sunet care există în componența denumirii jocului). Cel care reușește „performanța” de a achiziționa toate sunetele cuvântului Fazan va primi o „pedeapsă”. Jocul se poate relua.

Acest tip de joc îi ajută pe preșcolari să recunoască sunetele limbii române și formarea cuvintelor, le dezvoltă atenția. Pentru a evita plictisul se pot crea și situații amuzante.

Jocurile ghicitori: pot fi inventate de copii, pot fi inițiate de copiii care cunosc ghicitori sau pot fi citite de educatoare. Pentru o captare mai eficientă se poate crește gradul de dificultate al jocului cerându-le copiilor să găsească soluții la ghicitori a căror obiect desemnat să înceapă cu un anumit sunet.

Exemple: Mică dar voinică, Merge ...merge...greu ajunge... ”Are aripi dar nu zboară
În spate ridică, Are coarne, dar nu –npunge! Umblă fără sănioară
Sacul cu povară Iar când pleacă la plimbare, Pe gheață și prin zăpezi
Să-l ducă la moară.” Își ia casa în spinare!” Mergi la Pol și ai să-l vezi!”

Apelând la jocuri, poezii, cântece, povești, povestiri, educatoarea va sădi în copii dragostea pentru frumos, pentru limba maternă frumoasă, respectul pentru cei mai în etate, dorința de a fi buni, curajoși, cinștiți, de a face parte din colectiv.

Capitolul III **Metodologia cercetării**

III.1. Scopul și obiectivele cercetării

Scopul urmărit în realizarea și atingerea obiectivelor cercetării de față poate fi enunțat astfel: identificarea rolului activităților specifice Domeniului limbă și comunicare în stimularea comunicării orale la preșcolarii mari și găsirea și evidențierea celor mai eficiente strategii didactice în activizarea și îmbogățirea limbajului la preșcolarii de grupă mare.

Vorbirea preșcolarilor prezintă anumite particularități, particularități ce țin de aparatul fono- articular, de analizatorul verbomotor și auditiv, dar și de particularitățile de gândire. Ținând seama de aspectele enumerate mi-am propus ca în cercetarea mea, prin activitățile specifice Domeniului Limbă și comunicare, **să ating următoarele obiective:**

- Identificarea măsurii în care activitățile specifice Domeniului Limbă și comunicare contribuie la o exprimare corectă sub aspect gramatical și la activizarea și îmbogățirea vocabularului preșcolarilor de grupă mare;
- Observarea gradului în care exercițiile variate și adecvate de pronunțare corectă a tuturor elementelor fonetice ale limbii române ajută la dezvoltarea laturii fonetice la preșcolarii de grupă mare;
- Observarea gradului în care activitățile specifice Domeniului limbă și comunicare de dezvoltarea a limbajului contribuie la formarea structurii gramaticale;
- Constatarea în ce măsură activitățile specifice de dezvoltate a limbajului la preșcolarii de grupă mare ajută la cultivarea creativității în exprimarea orală;
- Contribuirea la dezvoltarea vorbirii expresive, nuanțate, a creativității în vorbire;
- Cultivarea de sentimente de dragoste și prețuire față de armonia și frumusețea limbii române, față de creațiile literare;
- Analizarea/compararea rezultatele preșcolarilor de grupă mare între etapele preexperimentale și postexperimentale pentru a putea ajunge la concluzii care să răspundă întrebărilor legate de tema de cercetare.

III.2. Metode utilizate în cercetare

Metodele de bază folosite: Observația, convorbirea, experimental psihopedagogic, analiza datelor.

Observația: De-a lungul cercetării efectuate am utilizat observația spontană și observația provocată. Folosind această metodă am avut ocazia de a înțelege comportamentul preșcolarilor observați.

Am folosit metoda observației de-a lungul desfășurării experimentului, în toate etapele cercetării, însoțind celelalte metode și suplimentând informațiile în legătură cu diverse aspecte ale fenomenelor investigate.

Testul: Urmărind să ating obiectivele enunțate, în cercetarea mea am aplicat două tipuri de teste: teste constatative și teste finale (de evaluare).

Prin intermediul testelor constatative am urmărit să identific nivelul de cunoaștere, priceperi, deprinderi ale preșcolarilor la începutul cercetării.

Testele de evaluare aplicate la finalul cercetării au avut menirea de a verifica eficiența soluțiilor metodice aplicate în vederea optimizării procesului de însușire a limbajului de către preșcolari.

Experimentul psihopedagogic: constituie o metodă de cercetare foarte eficientă deoarece mi-a oferit posibilități de lucru multiple. Astfel am provocat fenomenul educativ, introducând anumite soluții metodologice optime, raportându-mă la rezultatele obținute, am aplicat teste de evaluare care să-mi confirme eficiența metodei adoptate.

Experimentul psihopedagogic oferă posibilitatea repetării în aceleași condiții sau în condiții diferite, cu scopul de a studia mai în amănunt și sub aspecte mai variate fenomenul educațional.

III.3. Ipoteza și variabilele cercetării

Demersul metodic-științific întreprins în această lucrare are drept **ipoteză** faptul că:

-Dacă în cadrul activităților specifice Domeniului limbă și comunicare se aplică în mod sistematic jocul didactic și diferite jocuri și activități de educare și dezvoltare a limbajului și a comunicării, **atunci** influențăm pozitiv dezvoltarea competențelor de comunicare orală ale preșcolarilor de grupă mare.

În cercetarea de față măsurile instructiv- educative menite să perfecționeze procesul didactic sunt:

-Variabila independentă: Activitățile specifice Domeniului Limbă și comunicare pentru dezvoltarea limbajului (jocuri de limbaj și jocuri didactice de dezvoltare a limbajului);

-Variabila dependentă: Gradul de dezvoltare/ îmbogățire a vocabularului.

Etapa postexperimentală este etapa care se desfășoară la finalul experimentului, etapa de evaluare propriu-zisă. În această etapă am administrat probe de evaluare și teste finale de cunoștințe eșantionului de subiecți implicat în cercetare.

Retestul are rolul de a stabili la un interval de timp mai mare soliditatea, durabilitatea achizițiilor preșcolarilor. Stabilește dacă în urma desfășurării susținute a diferitelor intervenții educative, cunoștințele preșcolarilor sunt bine așezate în bagajul lor de achiziții.

III.3.1. Eșantionarea

III.3.2. Eșantion de subiecți

În realizarea experimentului ce urmează a fi descris am aplicat tehnica eșantionului unic. Grupa experimentală a fost reprezentată de grupa mare A aparținând de Grădinița cu program normal Prundu-Bârgăului. Numărul subiecților este de 20 de subiecți.

Am urmărit experimental rolul activităților specifice domeniului Limbă și comunicare în dezvoltarea limbajului la preșcolari. Dată fiind situația specială în care ne aflăm (Pandemia de Covid19) experimentul s-a desfășurat pe perioada unui semestru școlar aplicând parțial activitățile din planul inițial. Astfel m-am concentrat, după aplicarea probelor de evaluare inițială din etapa preexperimentală, pe aplicarea mai multor jocuri didactice de dezvoltare a limbajului și tot din motivul enunțat intenționez a exemplifica în cadrul fiecărei etape parcurse un număr cât mai mare de viitoare aplicații menite să contribuie la dezvoltarea limbajului la preșcolari.

Descrierea eșantionului de subiecți:

Eșantionul de subiecți este reprezentat de 20 de preșcolari ai grupei mare A. Preșcolarii eșantionului participant la experiment au fost omogeni din punct de vedere al vârstei și al dezvoltării fizice. Dezvoltarea intelectuală a subiecților s-a dovedit a fi una medie. Din punct de vedere temperamental pot spune că în rândul subiecților s-au evidențiat temperamente diverse: copiii cu trăsături temperamentale coleric, flegmatic, melancolic, sangvinic.

Am încercat să analizez aceste amănunte descriptive la adresa subiecților din dorința de a-i cunoaște mai bine, de a le descoperi particularitățile, temperamentale, comportamentale, deoarece consider că fără o cunoaștere minimă a acestora nu se poate interveni în schimbarea, modificarea, îmbunătățirea unui comportament.

III.3.3. Eșantion de conținut

Descrierea eșantionului de conținut din cadrul experimentului: Tema de cercetare abordată în experimentul desfășurat a fost: „Rolul activităților specifice Domeniului Limbă și comunicare în dezvoltarea limbajului la preșcolari”. Am desfășurat experimentul în trei etape urmărind atingerea unor sarcini precise, utilizând conținuturi adecvate și mijloace specifice.

În prima etapa, respectiv etapa constatativă am aplicat unele probe desfășurate sub formă de exerciții urmărind cunoașterea stadiului în care se află copiii la începutul experimentului.

În a doua etapă, cea experimentală am desfășurat diverse activități specifice Domeniului Limbă și comunicare: exerciții, jocuri de limbaj, jocuri didactice de dezvoltarea a limbajului, jocuri-ghicitori, memorizări, povestiri cu mențiunea că jocurile didactice de dezvoltare a limbajului au ocupat un loc prim. Această etapă am desfășurat-o parțial față de planul inițial de aceea am urmărit să exemplific cât mai multe activități care să fie aplicate ulterior urmărind aceleași obiective. Etapa aceasta a avut totuși, cea mai mare întindere și în cadrul ei am urmărit realizarea obiectivelor propuse.

Etapa postexperimentală a fost etapa în care am aplicat preșcolarilor același număr de probe, ca și în prima etapă, diferența fiind gradul de dificultate, care a fost unul mai ridicat.

III.4. Etapele cercetării

III.4.1. Etapa preexperimentală

Pornind de la convingerea că doar o bună cunoaștere a subiecților supuși experimentului, a factorilor obiectivi și subiectivi care influențează dezvoltarea fizică și psihică a acestora, poate duce la reușita activităților menite să influențeze pozitiv dezvoltarea limbajului, am desfășurat o serie de jocuri de limbaj și jocuri didactice concentrate pe dezvoltarea vorbirii, prin care am urmărit unele aspecte fonetice, lexicale, ale structurii gramaticale și expresivității vorbirii. Am folosit metoda fonetică, analitico-sintetică respectând particularitățile de vârstă.

Referitor la **aspectele fonetice** urmărite exemplific: pronunțarea corectă a sunetelor limbii române, sesizarea sunetelor în ansamblul cuvintelor, despărțirea cuvintelor în silabe și apoi în sunete, formarea cuvintelor din sunete și din silabe date, analiza fonetică a propoziției.

Aspectele lexicale urmărite au fost: utilizarea în vocabularul activ a unor cuvinte care exprimă substantive comune, a adjectivelor (reprezentând însușiri referitoare la forme, culori, mărimi), a verbelor la timpul prezent, trecut, viitor.

Aspecte ale structurii gramaticale urmărite: folosirea corectă a substantivului la numărul plural și la numărul singular, folosirea corectă a acordului subiect-predicat, adjectiv-substantiv.

Aspecte ale expresivității limbajului și comunicării orale urmărite: alcătuirea de propoziții logice și corecte din punct de vedere gramatical.

Aplicații:

PROBA nr. 1

Scop: Verificarea capacității preșcolarului de a diferenția perceptiv-fonetic sunetele și grupurile de sunete separate și situate în diferite poziții în cadrul cuvântului.

Mod de desfășurare: „Repetăți sunetele auzite!”

Pasul I: Am cerut fiecărui copil să repete după mine anumite consoane, mai greu de pronunțat: „m”, „c”, „r”, „z”, „g”, „v”, „f”, „j”.

Pasul II: Am solicitat fiecărui copil să repete după mine grupurile de sunete „ce”, „ci”, „ge”, „gi”, „che”, „chi”, „ghe”, „ghi”. Apoi am folosit cuvinte în structura cărora se regăseau aceste grupuri de sunete: cer, acela, lance, cireș, căciulă, arici, gene, înger, minge, gimnastă, pagină, fragi, cheie, ochelari, rachetă, ureche, chitară, rochiță, ochi, ghete, înghețată, ghindă, ghicitoare.

Rezultatele obținute în urma aplicării aceste probe, evidențiate în Tabel 1, arată faptul că preșcolarii au reușit să diferențieze perceptiv-fonetic sunetele și grupurile de sunete într-un procent destul de mare, procent care se poate interpreta a fi satisfăcător. La proba A din totalul de 20 de preșcolari doar 4 nu au reușit să ofere un răspuns corect, respectiv la cea de-a doua probă un procent de 85% au reușit să rezolve sarcina.

Tabel 1

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	A	16	80%	4	20%
		B	17	85%	3	15%

PROBA nr.2

Sarcina: Recită poezia preferată!

În cadrul aceste probe le-am solicitat preșcolarilor să recite o poezie deja cunoscută. La alegere, neținând cont de o tema, sau orice alt criteriu copii au recitat poezia preferată.

Constatări în urma desfășurării probei: În Tabelul 2 se evidențiază faptul că, în urma probei aplicate subiecții au avut reușit doar parțial să răspundă sarcinii trasate, rezultatul fiind unul parțial satisfăcător.

Tabel 2

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba	Îndeplinit		Neîndeplinit	
Grupa experimentală	20	A	15	75%	5	25%

PROBA nr. 3

Scopul: Analiza fonetică a propoziției.

Mijloace didactice: fișe de lucru individual

Sarcina de lucru: Formularea de propoziții simple având la dispoziție imagini suport și reprezentarea grafică a cuvintelor care formează propozițiile, prin trasarea de linii orizontale.

Constatări în urma desfășurării probei: Aplicarea sarcinilor de lucru din cadrul probei numărul 3 a scos în evidență un grad nesatisfăcător de reușită.

Tabel 3

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	Două cuvinte	14	70%	6	30%
		Trei cuvinte	10	50%	10	50%
		Patru cuvinte	8	40%	12	60%

PROBA nr.4

Scopul: Analiza fonetică a cuvintelor

Mijloace didactice: fișe individuale de lucru

Sarcina de lucru: Preșcolarii au primit sarcina de a încercui cu culori diferite imaginile a căror denumire conțin trei silabe și respectiv imaginile a căror denumire conțin două silabe. Au folosit culoarea roșu pentru cuvintele cu trei silabe și albastru pentru cuvintele cu două silabe.

În urma desfășurării probei, după cu reiese și din Tabelul 4 preșcolarii au reușit doar parțial să distingă imaginile ale căror denumiri reprezentau cuvinte formate din trei, respective două silabe.

Tabel 4

Eșantion de subiecți	Resurse umane/ Nr.de subiecți	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	A	15	75%	5	25%
		B	16	80%	4	20%

PROBA nr.5

Scopul: sesizarea sunetelor în structura cuvintelor

Materiale didactice: fișe de lucru individuale

Sarcina de lucru: Preșcolarii au avut sarcina de a încercui cu culoare verde imaginile în a căror denumire de află sunetul "r" și respectiv să încercuiască cu culoare albastră imaginile în a căror denumire se află sunetul "c".

Într-un procent satisfăcător preșcolarii au sesizat sunetele din structura cuvintelor date. Rezultatele probei cu numărul cinci sunt evidențiate în tabelul 5, evidențiind un grad satisfăcător de reușită în rezolvarea sarcinilor de lucru.

Tabel 5

Eșantion de subiecți	Resurse umane/Nr.de subiecți	Proba /Varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	A	16	80%	4	20%
		B	17	85%	3	15%

PROBA nr.6

Scopul: integrarea substantivelor la noțiunea de gen corespunzătoare.

Material didactic: fișe de lucru individual; fișele au conținut imagini cu diferite fructe și diferite legume.

Sarcina de lucru: Copiii au avut sarcina de a încercui cu culoare roșie fructele și cu culoare verde legumele.

Proba numărul 6 a avut un procent de rezolvare a sarcinii care poate fi catalogat a fi nesatisfăcător, dintr-un efectiv de 20 de preșcolari 5 nu au reușit să rezolve sarcina trasată.

Tabel6

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	A	15	75%	5	25%

PROBA nr.7

Scopul: analogii prin opoziție

Sarcina: Preșcolarii au sarcina de a descoperi cuvântul care lipsește din finalul unor propoziții rostite de cercetător.

Material didactic: Verbal:a) Ziua este lumină,noaptea este

.....

b) Vara este cald, iarna

este.....

c) Vara plouă,

iarna.....

d) Nepotul este tânăr, bunicul

este.....

e) Fratele este un băiat, sora este

o.....

f) Piticul este mic, uriașul

este.....

- g) Lămâia are gustul acru, mierea are gustul.....
- h) Dovleacul este mare, mărul este
- i) O pasăre zboară, un pește.....
- j) Mușuroiul este mic, muntele este.....

Tabel 7

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorrect	
			15	75%	5	25%
Grupa experimentală	20	A				

Preșcolarii supuși experimentului întreprins au reușit să completeze cuvântul lipsă din propozițiile date într-un procent nesatisfăcător. Gradul de dificultate al probei a fost unul mediu, preșcolarii având sarcina de a descopri, prin opoziție cuvântul care se potrivea în enunțul dat. 5 dintre acești a nu au reușit să îndeplinescă sarcina de lucru. Răspunsurile așteptate: Întuneric, frig, ninge, bătrân, fată, mare, dulce, mic, înnoată, mere.

PROBA nr.8

Scop: Folosirea corectă a substantivelor la numărul singular, respectiv plural.

Sarcină: Preșcolarii au avut sarcina de a denumi imagini și de a desena o bulină roșie sub imaginea care reprezintă un obiect și o bulină verde sub imaginea care reprezintă mai multe obiecte.

Material didactic utilizat: fișe de lucru individual.

Tabel 8

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorrect	
			18	90%	2	10%
Grupa experimentală	20	A				

Gradul de rezolvare a sarcinii trasate este unul foarte bun, majoritatea preșcolarilor reușind să folosească substantivele la numărul potrivit situației date. Tabelul numărul 8 evidențiază reușita preșcolarilor.

PROBA nr.9**Scop:** Realizarea corectă a acordului între subiect și predicat.**Sarcină:** Preșcolarii trebuie să completeze verbal propozițiile eliptice de subiect și predicat.

Material utilizat în activitate:

a) Propoziții eliptice de subiect:

.....cântă frumos.

.....dansează.

.....citește o poveste.

.....este rapid.

.....sare coarda.

b) Propoziții eliptice de predicat:

Andrei.....

Pisica.....

Bunica.....

Avionul.....

Mașina.....

Tabel 9

Eșantion de subiecți	Resurse Umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns Incorect	
Grupa experimentală	20	A	15	75%	5	25%

În urma aplicării probei cu scopul realizării acordului între subiect și predicat rezultatele pot fi declarate nesatisfăcătoare. Un procent de 75% din subiecți au reușit să rezolve satisfăcător sarcina trasată. Răspunsuri așteptate: a) Substantive comune și proprii; b) Verbe de acțiune.

PROBA nr.10**Scop:** Utilizarea corectă a timpului verbelor: prezent, trecut, viitor**Sarcina:** Completarea verbelor la tipul potrivit în propozițiile date.

Material utilizat în activitate:

a) Propozițiile: Alinala violină.

Bunica.....mâncare gustoasă.

Doi prieteni.....la maraton.

Săptămâna trecută.....în excursie.

Ieri.....la film.

Luna trecută.....ziua mea.

La vară.....la mare.

Când voi crește mare.....inginer.

La serbarea de Crăciuno poezie.

În urma desfășurării probei de utilizare a verbelor la timpurile potrivite într-un procent satisfăcător preșcolarii au reușit să rezolve sarcina trasată.

Tabel 10

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	16	80%	4	20%

III.4.2.Etapa experimentală

Etapa experimentală a fost etapa pe care am dedicat-o atingerii obiectivelor propuse la începutul cercetării. În această etapă am utilizat jocurile didactice de dezvoltare a vocabularului și diferitele exerciții- joc pentru atingerea următoarelor **obiective**:

-Dezvoltarea laturii fonetice la preșcolarii de grupă mare apelând la diverse jocuri și exerciții de dezvoltare a comunicării specifice Domeniului limbă și comunicare;

-Activizarea vocabularului și îmbogățirea acestuia prin activități specifice Domeniului limbă și comunicare;

-Cultivarea creativității în exprimarea orală, vorbirii fluente, a vorbirii dialogate și expresive preșcolarilor de grupă mare;

-Formarea structurii gramaticale la preșcolarii de grupă mare apelând la jocuri și exerciții specifice Domeniului limbă și comunicare.

Prin activitățile pe care le-am desfășurat cu preșcolarii în această etapă am urmărit să înlătur în primul rând anumite aspecte pe care le-am sesizat -un exemplu ar fi pronunțarea deficitară a anumitor litere/sunete. Am considerat că fără înlăturarea pronunției deficitare nu vom putea atinge obiectivele prioritare enunțate anterior. Astfel am organizat diferite jocuri de limbaj: frământări de limbă și activități care au vizat latura fonetică.

Activități didactice care au vizat latura fonetică

Jocuri de limbaj

Scopul urmărit: formarea deprinderii de articulare corectă a consoanelor și a grupurilor de consoane.

Modul de desfășurare al jocurilor de limbaj: Am recitat de două ori (o dată într-un ritm mai lent, apoi într-un ritm mai rapid) versurile unor poezii cu haz, am explicat versurile pentru o mai bună înțelegere, apoi am solicitat copiilor să repete versurile după mine, apoi să le reproducă. Am insistat ca fiecare copil care a recitat să spună versurile într-un ritm lent apoi mai rapid. Am cerut copiilor să se asculte și să se corecteze în pronunțarea cuvintelor, în special am insistat asupra consoanelor mai greu de pronunțat:”f”,”l”,”p”,”r”,”ș”,”t”,”ț”. În timpul desfășurării jocurilor de limbaj s-au creat situații hazlii, la o bună parte dintre preșcolari nu s-a sesizat alterarea sunetelor, jocurile de limbaj ajutându-i să pronunțe mai clar și mai corect sunetele.

Frământări de limbă:

1.”Are ac și are ață
Și-i mai trebuie o față
are
Față albă din bumbac
S-o lucreze după plac.”
el.” | 2”.Barza, rața
Lângă baltă,

Pândesc broasca
Și ea saltă.” | 3.”Margareta e o floare
Un frate mai mic ea

E micuțul mușețel,
Noi facem ceaiuri cu |
| 4”.Piu, piu, piu,
Doar atâta știu
Micuții puișori
Puii albi și gălbiori,” | 5.”Un pitic murdar pe șorț
Plânge singur într-un colț.
Șorțul i-l face eu curat
La mașina de spălat.” | 6.”Plici-plici-plici
Picuri de apă cad aici
Picăturile sunt mici
Dar când cad fac pl |
| 7.”Elefantul de la circ
A ținut pe trompă–un pic
Păsărele desenate
măcănind
Să facă la circ de toate”. | 8.”Pot, pot, pot
Pot să șterg ursul pe bot
Prafu-l șterg de peste tot

Peștele din apă-l scot | 9”.Mac mac mac
Rațele se duc la lac
Plutesc ușor

Și câte un vierme |

Vizând formarea și exersarea pronunției corecte dar și dezvoltarea auzului fonematic am desfășurat și jocurile didactice:”Focul și vântul ” ,”Spune repede și bine, ”Cocoșul și găscă”.

Jocul didactic ”Focul și vântul ” a fost desfășurat în două variante.

În prima variantă am urmărit exersarea pronunției corecte a consoanelor ”f”și ”v”.

În a II-a varianta a jocului am urmărit pronunțarea corectă a consoanelor și dezvoltarea auzului fonematic.

Jocul didactic:”Focul și vântul”

Scopul jocului: Pronunțarea corectă a sunetelor ”f”,”v”.

Sarcina didactică:Reproducerea onomatopeelor: Pufff, pafff, piff, vâjjj(cu pronunție prelungită, imitarea pomilor bătuți de vânt, a suflatului în foc, a trasului cu pușca), exersarea sunetului ”f”și ”v”, izolate și incluse în cuvinte și propoziții.

Reguli de joc:-preșcolarii se așează în jurul măsuței pe care sunt așezate jetoanele.

-câte un preșcolar extrage un jeton .

-imaginile care încep cu sunetul ”f”(fetiță, foc, floare, fereastră, foarfecă)

vor fi așezate pe măsuța alăturată unde este trasat un cerc cu culoarea roșie, cercul denumit „Focul”

-imaginile care denumesc cuvinte ce încep cu litera”v” (veveriță, vulpe, vânător, varză, vapor) vor fi așezate pe aceeași măsuță dar în cercul trasat cu culoare verde denumit „Vântul”.

Elemente de joc: mânuirea materialului, întrecerea.

Desfășurarea jocului: Jocul s-a desfășurat folosindu-mă de imagini (ca fond intuitiv). Am ales un număr de 10 imagini care reprezentau cuvinte care cuprindeau sunetele v, f. Preșcolarii antrenați în joc au avut sarcina de a extrage câte un jeton de a cite imaginea cu glas tare, denumind-o corect. Apoi toți copiii au rostit numele imaginii în cor, denumind-o corect. Cel care a ridicat imaginea a hotărât unde este locul imaginii extrase: în cercul focului sau în cercul vântului.

A doua variantă a jocului: Preșcolarul care a avut cele mai puține greșeli a adunat toate jetoanele, le-a așezat cu fața în sus pe măsuță, a identificat sunetul inițial al fiecărei imagini și a alcătuit o scurtă poveste (cu propoziții simple, logice) folosindu-se de toate imaginile de pe jetoane.

În partea finală a jocului, într-o anumită ordine, preșcolarii, stând în picioare au imitat bătaia vântului(Vâjjj), au „suflat” în foc(Puff), au „tras” cu pușca(Pafff), imitând onomatopeele respective.

Jocul didactic „Alege locul potrivit”-Variantă a jocului „Focul și vântul”

Scopul jocului: - Dezvoltarea auzului fonematic;

-Pronunțarea corectă a sunetelor ”v”,”f”.

Reguli de joc: -Stabilirea a două echipe;

-Identificarea obiectelor din mediul înconjurător care conțin în denumirea lor sunetele ”f” și ”v”;

-Alegerea corectă a imaginilor corespunzătoare echipei (prin recunoașterea sunetului inițial).

Elemente de joc: întrecerea, mânuirea materialului.

Desfășurarea jocului: Am ales un număr de jetoane a căror denumire începe cu sunetele”f” și”v” (furcă, fus, fustă, fundă, franzelă, furculiță, vioară, vagon, valiză, veioză, vază, ventilator).

Le-am așezat pe o măsuță. Am așezat scăunele de-o parte și de alta a măsuței. Am numit o ”Floridică” și un”Viteaz” care să vină în față. Fiecare s-au așezat pe câte un scăunel în dreapta și în stânga măsuței cu jetoane. Apoi fiecare dintre cei doi și-au chemat pe rând câte un coechipier. Aceștia, odată numiți, au avut sarcina de a găsi și numi din mediul

apropiat un obiect care să înceapă cu litera inițială "f" și respectiv "v", apoi dacă reușeau se alăturau echipei. Astfel am format două echipe.

Complicarea jocului: „Florica” și „Viteazul” au extras pe rând câte un jeton din cele așezate pe mäsută și rosteau, spre exemplu: „Eu am o fundiță” și apoi își întrebau coechipierii: „Să o păstrez sau să o dau vecinilor?” Coechipierii răspundeau. Dacă alegeau corect toți rosteau în cor sunetul inițial al cuvântului. Jocul a continuat până când toate jetoanele au fost epuizate. A câștigat echipa care a adunat cele mai multe jetoane corecte (care să aibă sunetul inițial corespunzător numelui echipei „F” sau respectiv „V”).

În încheierea jocului copiii s-au ținut de mână în pereche și s-au deplasat imitând urcușul greu al locomotivei: Pufff, puff sau sunetul viscolului: vâjjj,vâjjj.

Jocul: „Spune repede și bine” a avut drept scop exersarea consoanei "r" asociată cu alte consoane.

Mod de desfășurare a jocului: Preșcolarii s-au așezat pe perinițe, formând un cerc. Folosindu-ne de o mascotă am dat startul jocului. Am a pasat mascota unui preșcolar adresându-i o întrebare de genul: „Cum facem când ne este frig?” (Brrr, brrr), sau: „Cum mormăie ursul?” (Morrr, morrr), „Cum face cioara?” (Crrra-crrra). Preșcolarii au pasat mascota de la unul la altul și au răspuns solicitărilor adresate.

Jocul „Cocoșul și găscă”

Obiectivul jocului: Pronunțarea corectă a sunetelor "c" și "g", dezvoltarea auzului fonematic.

Sarcina didactică: Selecționarea imaginilor corespunzătoare, pronunțarea silabelor: co, cu, ga (însoțită de bătăi din palme).

Regulile jocului: -preșcolarii ascultă și recunosc glasul (onomatopee) cocoșului și a găștei și aleg imaginile corespunzătoare din cele puse la dispoziție.

-preșcolarii pronunță silabele: cu-cu-ri-gu, ga-ga, onomatopeele cot-cot-cot, glu-glu-glu și bat din palme.

-se împart în două grupe :grupa păsărilor de curte care încep cu sunetul „c”, grupa păsărilor de curte care încep cu sunetul "g”.

Elemente de joc: Mănuirea materialului, bătăi din palme.

Desfășurarea jocului: Am ales imagini ale unor păsări de curte a căror denumire începe cu sunetul "c" și "g".(cocoș, curcan, găscă, găină). Preșcolarii au ascultat și apoi au ales, verbalizând „glasul” păsărilor de curte. Și-au ales echipa din care să facă parte, adică echipa găștelor sau echipa cocoșilor .Copiii care dețineau jetoane cu imagini ale cuvintele care începeau cu "c"(cocoșul, curcanul) au început o convorbire cu grupa copiilor care reprezentau găștele și găinile. Cocoșii i-au rugat pe cei din a doua grupă să cânte împreună cu-cu-ri-gu și să bată din palme scandând. Apoi au răspuns cei din grupa găinilor cu cot-cot-cot. Copiii care aveau imaginile găștei și a bobocilor i-au rugat pe copiii din celălalt grup să ajute găscă să își caute bobocii pierduți și să strige ga-ga-ga. Le-au răspuns copiii care aveau imaginile curcanului prin glu-glu-glu.

Am urmărit ca preșcolarii să pronunțe clar silabele și onomatopeele însoțite de bătăi din palme.

La încheierea jocului am organizat un concert al glasurilor păsărilor din curte.

Un alt joc care ar putea fi desfășurate la grupa mare având drept obiectiv pronunțarea corectă a siflantei "s", "z", și a șuierătoarei "ș", "j", a vibrantei "r" ar fi jocul exercițiu „Șarpele și albina”.

Alte exemple de jocuri: „La cine s-a spart roata?” ,”Cine spune mai departe?”

Jocul „Șarpele și albina” joc de desfășurat în activitatea desfășurată la grupa mare

Scopul jocului: pronunțarea corectă a siflantei "s" , "z", a șuierătoarelor "ș", "j", a vibrantei "r”.

Sarcina didactică: exersarea pronunției sunetelor siflante, șuierătoare, vibrante și denumirea corectă a cuvintelor care încorporează în pronunția lor sunetele amintite(șarpe, șiret, șapcă, șopârlă, șosete, jucărie, jachetă, scândură, stilou, săpun, sandale, strugure, zidar, ziar, rac, roată, radio, rândunică.)

Indicații metodice: jocul se desfășoară cu grupuri mici de copii. Jocul se desfășoară pe bază de imagini, **pe bază de povestire**, având ca element de joc mișcarea, târârea șarpelui, sau zborul albinei însoțite de perunția onomatopeelor respective: bââzz, bââzz, ffââșș, ffââșș. Important este ca în timpul jocului să se exerseze corect pronunția sunetelor.

Pentru exerciții suplimentare de pronunție a sunetului "r", toți copii antrenati în joc vor da semnalul de oprire a calului din mersul său: trrr, trr, vor imita cârâitul ciorilor: cra-cra-cra, cârrr, cârr, vor rupe scândura: pârrr, pârrr, vor imita târâitul greierilor: țârrr, târrr, scrâșnitul roților.

În complicarea jocului, copiii care scot alte imagini din set (șiret, șapcă, jucărie)se deplasează să își lege șiretul, își pun șapca pe cap, aleg o jucărie cu care se joacă, le schimbă cu copiii care au altă imabine, dar care încep cu același sunet.

Jocul didactic:"La cine s-a spart roata?"

Scopul jocului: exersarea vorbirii copiilor în direcția pronunțării sunetelor:c, r, t, g, h, ș, t, z, aflate în diferite părți ale cuvintelor și a grupurilor de sunete: chi, sf, gr, ci, cra, prin imitarea glasului specific unor animale, consolidarea cunoștințelor privind denumirea acestor animale și acțiunile pe care le fac, activizarea vocabularului prin folosirea cuvintelor respective.

Sarcina didactică: recunoașterea animalelor, a acțiunii, a glasului specific și imitarea acestora ca și a unor acțiuni caracteristice, denumirea acestora.

Regulile jocului: la un semnal un preșcolar învârtește roata, toți copiii aleg materialul și acționează cu el, imitând glasul și mișcarea respectivă, răspunde cine recunoaște primul.

Material didactic: un disc care are pe ambele părți câte 4-5 imagini mari cu animale cunoscute de copii (câine, pisică, iepuraș, vacă, șoricel, porc, cocoș, găină, rață, urs, cioară, albină) fiecare parte este acoperită cu un disc fără imagini care are o deschizătură în formă de triunghi cu vârful la centru.

Indicații pentru desfășurarea jocului: Educatoarea numește câte un preșcolar care va învârte roata. La oprire se adresează întrebarea: „La cine s-a oprit roata? „Cine ghicește primul denumește animalul, mișcarea specific, glasul acestuia. Apoi se trece la pronunțarea grupurilor de sunete care denumesc onomatopeele specific animalelor reprezentate.

În partea a doua a jocului, fiecare copil se autoservește cu câte o ilustrație și o privește cu atenție pentru a putea îndepli sarcinile. Copiii ascultă onomatopea rostită de educatoare, iar acel copil care are pe ilustrație animalul a-l cărui glas l-a auzit, se ridică, îl denumește, stabilește litera inițială, repetă glasul animalului auzit.Trei copii sunt numiți să arate ilustrațiile lor. Se cere să se ridice în picioare cei care au ilustrații diferite de ale celor numunți. Se denumesc animalele, sunetul inițial, onomatopeea produsă de animalul respectiv, insistând pe pronunția corectă a sunetelor vizate, miscarea specific a acestora.

Jocul didactic:"Cine spune mai departe?"

Scopul jocului: Exersarea pronunției grupurilor de consoane tr, lr, cr, gr, pl, bl, îmbogățirea vocabularului cu noi cuvinte, dezvoltarea auzului fonematic, dezvoltarea organului fonator.

Sarcina didactică: selecționarea de către preșcolari a unor imagini (dintr-un grup dat) care în denumirea lor, la început sau în cuprins să conțină grupul de consoane amintit; copiii să găsească cuvinte care conțin același grup de consoane. Formarea capacității copiilor de a alcătui propoziții simple sau dezvoltate pe baza cuvintelor rostite.

Indicații metodice: se impart copiilor la măsuțe câte 8-10 jetoane cu imagini. Se anunță jocul, se explică regulile jocului, copiii selectează imagini care încorporează în denumirea lor unul sau mai multe grupuri de consoane amintite. Toate imaginile sunt selectate de copii: br (brad, broască, brățară), tr (tren, trompetă, tricicletă), cr (creion, cretă, cravată, croitor), gr (greblă, graj), pl, bl (plapumă, plăcintă, plic, plantă, ploaie, bloc, bluză, blană). Câștigă copiii care nu au făcut greșeli în alegerea imaginilor și în citirea corectă. După terminarea lecturii, imaginile se întorc cu fața în jos (pe măsuță, pe covor). Jocul se complică: educatoarea repetă un cuvânt, pe care toți copiii îl rostesc cu voce tare, după care este numit un preșcolar care va spune un cuvânt care începe cu același grup de consoane. Jocul continuă prin intercalarea copil-educator (modelul exercițiu de exprimare) până când au fost cuprinși toți copiii în joc. Câștigă copilul care a găsit cele mai frumoase cuvinte și pe care le-a pronunțat repede și bine.

Se poate introduce variant de joc: un copil vine în fața clasei, educatoarea îi șoptește la ureche un cuvânt. Copilul îl pronunță cu voce tare și cere copiilor din grupă să spună cuvinte asemănătoare, cu același grup de sunete la început.

În partea finală, jocul se complică: se pretinde copiilor să alcătuiască propoziții simple cu un cuvânt dat. Cele mai frumoase propoziții sunt apreciate. Jocul de încheie cu o horă a imaginilor. Se prind în horă acei copii ale căror imagini, în denumirea lor încep cu același grup de consoane. După ce s-au prins în horă, conducătorul jocului controlează jetoanele. Dacă sunt copii ale căror jetoane nu se potrivesc cu „hora imaginilor” sunt scoși din horă și conduși la hora lor.

Pentru exersarea pronunției corecte am desfășurat, de asemenea, și activități de recitare a unor versuri. Am urmărit pronunțarea corectă a sunetelor „b”, „g”, „p”, „ț”, „v”, „t”, „l”, „m”, „h”:

”După zmeură și mure Umblu singur prin pădure. nuc	”Pisicuța stă la soare Și se spală pe picioare	” Cățelușul cel năuc Stă-n ogradă după
Mă cunoașteți o știu bine Hai, vă rog! Faceți ca mine: asa: Mor, mor, mor.”	Miau, miau miau Eu în casă nu mai stau Miau ,miau,miau.”	Dar de intră cineva El de-ndată latră Ham, ham, ham!”
Îl cunoașteți? El e Ham , mu, Cățelușul năzdrăvan! nu!	Mâța zice:miau,miau,miau Unde-i brânza, nu mai am	Vaca zice: mu, mu, Nu-mi văd vițelușul,
A-mplinit abia un an Și vorbește: Ham ,ham, ham!” sta!	Cățelul zice: ham, ham ,ham Aș roade un os dar n-am!	Calul zice:I-ha-ha Vino mânzișor, nu
Rața zice: mac-mac-mac Bine e să-noți pe lac! Gâsca zice: ga,ga.ga! Pân-la râu cum aș zbura!” fac.	Ga, ga și iarăși ga Așa zice gâsca mea Mac, mac și iarăși mac Rața spune ne-cetat.	Glu, glu și iarăși glu Ăsta e curcanul, nu? Cotcodac și cotcodac Un ou proaspăt o să

Având scopul de a consolida deprinderile de analiză fonetică, am desfășurat jocurile didactice:”Alege imaginea potrivită”,”Hai, ghicește, nu mai sta!”,”Corect sau incorect”,”Lanțul cuvintelor”.

Jocul didactic ”Alege imaginea potrivită”

Scopul activității: -dezvoltarea capacității de analiză auditivă;

-separarea cuvintelor în propoziție.

Sarcina didactică:-recunoașterea imaginilor care reprezintă obiecte despre care se vorbește în propoziție;

-reconstituirea și exprimarea acestora cu pause între cuvinte.

Regulile jocului: copilul numit alege imaginile potrivite cu obiectele despre care se vorbește în propoziție.

Elemente de joc: surpriza, aplauze.

Mijloace de învățământ: imagini cu diferite obiecte, siluete ale unor personaje din povești, păpuși.

Desfășurarea jocului: Am desfășurat jocul în două variante.

Varianta I: Zâna-cea-Bună are în gențuța ei fermecată mai multe imagini despre care preșcolarii antrenați în joc trebuie să vorbească. Zâna-cea-Bună rostește o propoziție iar preșcolarii au ales imaginea care reprezintă obiectele despre care se vorbește în propoziție. De exemplu propoziția:”În pădure sunt flori”. Preșcolarii au avut de ales imaginea care reprezenta niște copaci înfloriți.

Varianta II: Din gențuța fermecată Zâna-cea-Bună a scos siluetele unor personaje de poveste. Un preșcolar a fost numit să aleagă dintre acele personaje și cu ajutorul lor să alcătuiască o propoziție simplă sau o propoziție dezvoltată. De exemplu: preșcolarul a ales siluete cu vânătorul, lupul, bunicuța, apoi a alcătuit propoziția dezvoltată:”Vânătorul a salvat-o pe bunicuța de lup”.

Jocul ”Hai , ghicește nu mai sta!”

Scopul jocului: Formarea deprinderii de a efectua operații de analiză și sinteză apelând la suport material cât și în plan mental.

Sarcina jocului: Delimitarea cuvintelor din propozițiile enunțate.

Regulile jocului: Având la dispoziție jetoane colorate preșcolarul va alege atâtea jetoane câte cuvinte rostite aude.

Material didactic utilizat: Ilustrații cu diferite obiecte, jetoane colorate, bețișoare.

Desfășurarea jocului: Am desfășurat jocul în două variante:

Varianta I-analizarea propozițiilor enunțate și reprezentarea lor grafică

Varianta II –formularea de propoziții, analizarea și reprezentarea lor grafică.

În prima variantă a jocului am rostit propoziții simple. Preșcolarii le-au analizat și le-au reprezentat grafic la tablă.

În a doua variantă a jocului le-am pus la dispoziție preșcolarii imagini cu diferite obiecte și le-am cerut acestora să formuleze propoziții pe baza acestor imagini ,să le analizeze oral și apoi, la tablă , să le reprezinte grafic prin trasarea de linii și pe măsuțe prin utilizarea de bețișoare.

Jocul”Lanțul cuvintelor”

Obiectivul jocului: -Perfecționarea auzului fonematic prin efectuarea unor analize ale structurii fonetice ale cuvintelor;

-Dezvoltarea capacității de a diferenția sunetul inițial al diferitelor cuvinte.

Sarcina didactică: -Pronunțarea corectă a sunetelor din componența unor cuvinte, găsirea unor cuvinte care încep cu sunetul dat.

Regulile jocului: -Folosindu-se de materialul didactic pus la dispoziție preșcolarii vor denumi obiectul descoperit, apoi vor preciza sunetul inițial al cuvântului.

Material didactic utilizat: cu diferite obiecte.

Desfășurarea jocului: Jocul s-a desfășurat în trei variante.

Varianta I: Într-un coșuleț am pus mai multe imagini. Am organizat preșcolarii care s-au așezat pe scaunele formând un semicerc. Am trecut pe la fiecare și le-am oferit coșulețul din care aceștia și-au ales o imagine pe care au denumit-o și au precizat sunetul inițial al

cuvântului denumit.

Varianta II: Am pronunțat un sunet iar preșcolarul numit a ales din materialul pus la dispoziție imagini a căror denumire începea cu sunetul pronunțat.

Varianta III: A împărțit preșcolarii în cinci echipe. Fiecărei echipe i-am oferit câte un obiect și fiecărui preșcolar din echipă i-am trasat o sarcină diferită. Astfel: un preșcolar a avut sarcina de a denumi clar obiectul, alt copil din echipă a pronunțat sunetul cu care începe cuvântul enunțat, alt preșcolar a trebuit să găsească alt cuvânt care să înceapă cu același sunet, un alt copil a avut sarcina de a formula o propoziție cu cuvintele respective.

În urma desfășurării activităților didactice care au vizat latura fonetică am constatat că acest tip de activități sunt forme foarte utile de învățare consolidând și verificând cunoștințele copiilor în general și limbajul copiilor în special. Apelând la variante de joc preșcolarii li s-a oferit posibilitatea de a participa activ, acestea facilitând exersarea sarcinii didactice și atingerea scopului propus.

Activități didactice care au vizat determinarea și îmbogățirea vocabularului preșcolarii de grupă mare

Pentru activizarea și îmbogățirea vocabularului am desfășurat jocurile: ”Jocul silabelor”, ”Jocul anotimpurilor”, ”Ce înseamnă cuvântul?”

”Jocul silabelor”

Scopul : Activizarea și îmbogățirea vocabularului

Sarcina didactică: - Formularea de cuvinte având la dispoziție o silabă dată;

- Formularea de propoziții cu cuvântul dat;

- Despărțirea în silabe a cuvintelor menționând numărul silabelor.

Regulile jocului: Copilul indicat prin intermediul unei baghete va pronunța silaba pronunțată de propunătoare și o va completa construind un cuvânt. Copiii vor căuta alte cuvinte care să aibă în cuprinsul lor aceeași silabă.

Material didactic : Ilustrații care să sugereze copiilor:- diferite cuvinte mai frecvent utilizate în vorbire: casă, cană, cadă, masă, mazăre, macara, tavă, taburet, taxi, măgar, mălai, mănușă, mătura, ladă;

-cuvinte care conțin două

consoane consecutive: capră, castană, castel, carte, castravete, creion ,cretă, crap, parc ,porc, patru, scrisoare.

”Jocul Anotimpurilor”

Scop: -Îmbogățirea vocabularului activ;

-Consolidarea cunoștințelor privind caracteristicile anotimpurilor.

Sarcina didactică: -Recunoașterea caracteristicilor unui anotimp;

-Denumirea anotimpului respective.

Regulile jocului: În câmpul vizual al preșcolarii vor fi plasate patru planșe cu imagini care vor reprezenta cele patru anotimpuri. Preșcolarii vor avea sarcina de a plasa jetonul specific unui anotimp pe planșa corespunzătoare.

Mijloace didactice: Planșe reprezentând cele patru anotimpuri, jetoane.

Desfășurarea activității: Am așezat în câmpul vizual al preșcolarii patru planșe de culori diferite (alb-pentru iarnă, verde- pentru primăvară, galben- pentru vară, maro- pentru toamnă), reprezentând cele patru anotimpuri. Am distribuit fiecărui preșcolar câte patru jetoane cu imagini diferite, reprezentând caracteristici ale anotimpurilor (Frunze ruginii, coș cu fructe, om de zăpadă, copiii la săniș, steluțe, fulgi de zăpadă, ghiocel, copaci înfloriți, cireșe, soare stăluțitor etc). După momentul de organizare am trecut la desfășurarea activității. Am adresat întrebări de forma: ”cine are o imagine specific anotimpului toamna?” Preșcolarii care aveau astfel de jetoane le-au ridicat și s-au anunțat la răspuns. Și-au descris jetonul în propoziții simple, au stabilit apartenența jetonului la panoul anotimpului toamna, l-au amplasat pe acea planșă ajutându-se de magneți.

Jocul "Ce înseamnă cuvântul?"

Scopul: Îmbogățirea vocabularului copiilor prin descoperirea de sensuri și semnificații noi pe care le pot avea cuvintele în anumite contexte.

Sarcina didactică: Activizarea vocabularului copiilor cu cuvinte care au aceeași formă dar înțeles diferit.

Regulile jocului: Denumirea obiectelor de pe jeton, căutarea imaginii cu aceeași denumire, formularea unor propoziții.

Mijloace didactice: jetoane cu imagini: Câțel(animal)- Usturoi

Broască (anfibiian)- Broasca de la ușă

Boboc (de rață)- Boboc de floare

Coș (de fum)- Coș de nuiele

Desfășurarea jocului: Un copil numit de propunătoare spune ce reprezintă jetonul.

Exemplu: Aceasta este o broască, apoi propunătoarea recită versurile: "Ziua întreagă stă pe lac și tot strigă: oac-oac-oac". Toți copiii repetă. Un alt copil va căuta imaginea care reprezintă aceeași denumire dar cu altă semnificație și va preciza la ce folosește.

Exemplu: "Eu am ales acest jeton. Pe el este desenată o broască."

"Broasca se folosește la închiderea ușii".

Dacă preșcolarii întâmpină greutăți sunt ajutați de propunătoare prin următoarele versuri: "Cățelul păzește casa omului" - "Eu am curățat cățelul de usturoi."

"Bunicul are o capră de lemn" - Obiceiul de sărbătorile de iarnă: Capra se păstrează din strămoși."

După ce copiii și-au însușit sensul acestor omonime vor formula propoziții.

Urmărind dezvoltarea abilității de alcătuire de propoziții simple și dezvoltate propun alte jocuri didactice ca: "Ce știi despre?", "Ce știi despre mine?", "Cui trimiți scrisoarea?", "Al câtelea musafir ești?" "Găsește cuvinte potrivite!"

Activități didactice desfășurate având scopul de a cultiva vorbirea expresivă, fluentă, adresativă, a vorbirii dialogate, a creativității

Limbajul nuanțat se asociază preciziei și clarității, calități fundamentale ale vocabularului, aducând un plus de expresivitate în contextul comunicării orale și scrise.

Expresivitatea vorbirii este dată de intensitatea, intonația sau nuanțarea, accent, ritm sau tempou, pauze, mimică, gestică sau figuri de stil. În cazul expresivității vorbirii deprinderea se formează în cea mai mare parte prin imitație.

Expresivitatea vorbirii preșcolarilor este dată de intensitatea – puterea cu care sunt rostite sunetele, cuvintele sau propozițiile. În acest sens am organizat jocuri ca: "Voce de interior, voce de exterior" în care preșcolarii imită diverse sunete silabe sau cuvinte cu intonație diferită. "Bate ca mine" rar-repede, "Vine și pleacă trenul"- preșcolarii imită sunetul "U" imitând șuieratul trenului cu variații de intensitate: crescendo când vine trenul –descrescendo când pleacă acesta. În jocul "Să vorbim frumos" am exprimat împreună cu preșcolarii aceeași propoziție, dându-i sensuri diferite, prin schimbarea intonației, cu următoarele sensuri: afirmare, întrebare, îndoială, nesiguranță, dezacord, dezaprobare, entuziasm.

Vorbirea reproductivă presupune relatarea unei situații, a unui text, fie prin procedeul vorbirii directe, care cere reproducerea cu exactitate în procesul comunicării a replicii unui personaj sau a naratorului, fie prin procedeul vorbirii indirecte care presupune reproducerea replicii unui personaj sau a naratorului sub forma de povestire la persoana a III-a .

Vorbirea adresativă se concretizează prin propoziții enunțative sau interogative în funcție de scopul comunicării.

În dorința de a contribui la cultivarea vorbirii expresive, fluente, adresative, a

vorbirii dialogate și a creativității limbajului la preșcolari am desfășurat jocurile: ”Oglinda fermecată” și ”În lumea poveștilor”, ”Traista cu povești”.

Jocul ”Oglinda fermecată”

Scopul : -Îmbunătățirea vorbirii corecte și expresive;

-Verificarea cunoștințelor copiilor referitoare la povestirile cunoscute pe baza reproducerii episodului ilustrat și a caracterizării sumare a personajelor din poveste;

Sarcina didactică:-Recunoașterea poveștii având la dispoziție imagini suport;

-Alegerea personajului corespunzător povestirii recunoscute.

Regulile jocului: Oglinda va ”circula” printre preșcolari. Preșcolarul la care s-a oprit oglinda o va deschide, va denumi povestea și va povesti în manieră proprie episodul recunoscut în imagine.

Material didactic: Imagini care expun scene din poveștile cunoscute de copii.

Desfășurarea jocului: Jocul s-a desfășurat în două variante.

Varianta I: Am început activitatea prin recitarea în cor a unor versuri introductive:

”Oglindă fermecată/ Te rog să-mi spui de îndată/ Ce ascunzi în spatele tău? / Vreau să află și eu!” Oglinda este dată din mână în mână oprindu-se la preșcolarul la care s-au terminat versurile. Acesta a avut sarcina de a recunoaște povestea care era ilustrată în imagine. De asemenea acestuia i-a fost solicitat să povestească scena ilustrată. Fiecare preșcolar a avut ocazia să participe la joc, jocul reluându-se prin recitarea versurilor.

Varianta II : În a doua variantă a jocului preșcolarii li s-a pus la dispoziție câte un plic care conținea siluete ale personajelor din poveștile cunoscute de copii. Preșcolarul a avut sarcina de a alege din plic numai siluetele personajelor din povestea indicată de oglinda fermecată. De asemenea acesta a trebuit să realizeze o descriere orală a personajelor extrase. A avut în vedere să descrie atât trăsături fizice cât și morale (sumar)sau elemente ale personajului care i-au rămas în minte în urma activităților anterioare.

Jocul ”În lumea poveștilor”

Scopul: Exersarea și consolidarea deprinderii de a reda un dialog purtat între două personaje

Sarcina: Recunoașterea personajului și redarea dialogului dintre acesta și alte personaje ale poveștii.

Reguli de joc: Propunătoarea, folosind video-proiectorul, rulează umbre ale personajelor de poveste cunoscute de preșcolari. Aceștia vor recunoaște câte un personaj și vor încerca să îl imite.

Materiale didactice: Video-proiector, panou, siluetele personajelor de poveste cunoscute.

Desfășurarea activității de joc: Jocul s-a desfășurat în două variante.

Prima variantă a jocului: Imitând teatrul de umbre, propunătoarea le rulează câte un personaj ,iar preșcolarii au avut sarcina de a-l recunoaște. Propunătoarea le citește preșcolarii scurte ghicitori cu scopul de a le veni în ajutor. Le oferă indicii. Odată recunoscut personajul acesta le va trasa noi sarcini adresându-le întrebări în acest mod determinându-i să reproducă dialogul dintre el și alt personaj. Spre exemplu dacă în urma găsirii soluției ghicitorilor preșcolarii o recunosc pe Albă ca Zăpada aceasta le va adresa întrebări care să îi ghideze spre elaborarea unui dialog între ea și alt personaj (Albă ca Zăpada și mama vitregă).

Exemple de întrebări adresate: ”-Cine vine la fereastra casei piticilor?/ -Ce fruct îmi oferă mama vitregă preschimbată în bătrânică?”

Varianta aII-a: Am oferit copiilor scurte fragmente audio din poveștile cunoscute iar aceștia au avut sarcina de a recunoaște personajele și de a reda dialogul dintre ele.

Jocul ”Traista cu povești”(variantă a jocului ”Oglinda fermecată”)

Scop: -Consolidarea deprinderii de a face legătura între propoziții și de a reda fragmentul

unei povești în mod corect;

-Activizarea vocabularului prin povestirea unor scurte fragmente.

Sarcina didactică: Recunoașterea și reproducerea unui fragment dintr-o poveste cunoscută.

Regulile jocului: -Se reproduc versurile: "Traistă minunată / Spune-mi de îndată/ Ce se ascunde-n tine / Că vreau să știu bine."

-În acest timp traista este dată din mână în mână. Copilul la care a ajuns traista în momentul în care s-au terminat versurile o deschide și scoate o ilustrație; o descrie, povestește fragmentul și precizează povestea la care face referire imagine.

Mijloace didactice: O trăistuță, imagini din diferite povești cunoscute de preșcolari.

Desfășurarea activității: Se arată preșcolarii trăistuța, precizându-se că în interiorul ei se află o mulțime de imagini cu personaje îndrăgite din poveștile cunoscute. Preșcolarii vor recunoaște povestirea, le vor povesti pe fragmente.

Variantă a jocului: Propunătoarea îi anunță pe copii că le va citi o poveste mai lungă realizată din fragmente cunoscute de ei, din mai multe povești. Copiii trebuie să sesizeze schimbarea poveștii și să ridice mâna. Copiii vor recunoaște fragmentele, vor sesiza trecerea la o altă poveste, de asemenea ei pot să omită glăsurile din poveste, a cocoșului. Pentru a pătrunde și mai adânc în sfera vorbirii preșcolarii propunătoarea îi poate provoca pe aceștia, folosind imagini sugestive, să închege o narațiune, expunând fapte într-o succesiune logică, folosind forme de exprimare potrivite.

Încercând atingerea potențialului maxim al preșcolarii cu privire la cultivarea unei vorbiri expresive, fluente aș mai da exemple de posibile activități de desfășurat la grupa preșcolarii mari: "Povestește mai departe", "Cine știe povești câștigă", "Ghicește la ce poveste m-am gândit", "Televizorul", "Schimbă povestea", "O poveste încurcată".

Jocul "Povestește mai departe"

Scopul: Cultivarea vorbirii expresive, fluente

Sarcina didactică: Să urmărească începutul unui fragment dintr-o poveste cunoscută, s-o demonească, să continue povestea până la un moment dat, să aleagă după suport imaginea corespunzătoare, ultimului episod redat. Surpriza, mișcarea ghicitoare, folosite în acest joc antrenează copiii și îi determină să participe activ.

Jocul: "Cine știe povești câștigă"

Scopul- Cultivarea la preșcolari a vorbirii adresative, dialogate

Sarcina didactică: Preșcolarii vor ghici din ce poveste este fragmentul prezentat.

Jocul "Ghicește la ce poveste m-am gândit?"

Scopul: Dezvoltarea expresivității în vorbire

Sarcina jocului: Un preșcolar din poziția de conducător al jocului recită versuri semnificative sau un dialog dintre două personaje, ceilalți preșcolari având sarcina de a ghici la ce poveste s-a gândit, iar conducătorul jocului va deveni cel ce a ghicit.

Jocul didactic:"Căsuța din oală"

Scopul jocului: În urma audierii unui text (epic sau liric) să rețină ideile acestuia și să demonstreze înțelegerea lui; dezvoltarea expresivității în vorbire; exersarea vorbirii dialogate.

Sarcina jocului: Dramatizare- joc de rol cu subiect din povești cunoscute.

Regulile jocului: Jocul se joacă într-un grup mic de copii. Copiii trebuie să interpreteze rolurile personajelor din poveste, folosind mimica, gestică corespunzătoare, imitând mersul și glasul animalelor, utilizând replici apropiate de cele reale ale acestora.

Copiii trebuie să respecte ordinea intrării în "scenă" a personajelor, conform apariției lor în poveste.

Mijloace didactice: o cutie mare de carton reprezentând oala, măști reprezentând animale din povești (șoricel, broscuță, iepuraș, vulpe, lup, urs).

Desfășurarea jocului: Se reamintește titlul poveștii și conținutul acesteia, principalele momente: ocuparea căsuței de către șoricel, instalarea în căsuță a broscuței, instalarea iepurelui, a vulpii, a lupului, apariția ursului și deznodământul.

Copilul- șoricel se îndreaptă spre căsuță, imită chițăitul șoricelului, bate la ușă și întreabă: "Casă- căsuță, cine locuiește aici?" Neprimind nici un răspuns intră și se instalează spunând: "Ce căsuță minunată! Aș vrea să stau în ea până iarna va pleca!"

Sosește broscuța, sărind și spunând: "Oac, oac!" Copilul-broscuță bate la ușa căsuței și întreabă: "Casă-căsuță, cine locuiește aici?" Se duce un dialog între copilul șoricel și copilul broscuță, hotărând că vor locui împreună.

Situația se repetă și în cazul celorlalte personaje, desfășurându-se dialogurile, replicile fiind asemănătoare, schimbându-se doar personajele. De menționat este că nu trebuie să se insiste pe reproducerea fidelă a replicilor personajelor doar pe întrebarea: "Casă-căsuță, cine locuiește aici?"

Jocul didactic: "Schimbă povestea"

Scopul activității: Dezvoltarea vorbirii expresive, fluente, a imaginației.

Regula jocului: Copiii, ajutați de educatoare prin întrebări suport vor crea alt final diferitelor povești / povestiri cunoscute.

Mijloace didactice: Imagini ilustrând finalul unor povești

Desfășurarea jocului: Educatoarea prezintă copiilor o imagine cu finalul unei povești cunoscute de aceștia. Copiii povestesc fragmentul ilustrat, apoi educatoarea le cere să creeze un alt final folosind propoziții frumoase, expresii frumoase. Vor fi antrenați câți mai mulți copii, fiecare cu varianta lui de final.

O altă variantă a jocului poate fi: copiilor li se atrage atenția că în planșa poveștii s-a rătăcit un personaj din altă poveste. Aceștia vor fi provocați să povestească prin ce întâmplări a trecut acel personaj rătăcit, alături de personajele poveștii.

Urmărind dezvoltarea unei vorbirii corecte, fluente, dialogate, propun desfășurarea altor jocuri didactice care urmăresc atingerea acestor obiective: "Eu zic, tu zici!", "Telefonul".

Activități didactice care vizează formarea structurii gramaticale

Vizând formarea structurii gramaticale la preșcolarii de grupă mare care au luat făcut obiectul cercetării mele am desfășurat diferite activități în această direcție. Astfel am organizat jocurile: "Eu spun una, tu spui multe", "Când se întâmplă?", "În lumea animalelor".

Jocul "Eu spun una ,tu spui multe"

Scop: - Însușirea formelor substantivelor la numărul singular și la numărul plural;

- Exersarea deprinderii de a folosi în mod corect în cadrul propoziției a substantivelor la numărul singular și la numărul plural.

Sarcină didactică: Alegerea corectă a jetonului care indică unul sau mai multe obiecte și exprimarea corectă a formelor de singular și a formelor de plural ale substantivelor.

Regulile jocului: Se numește un preșcolar care va alege un jeton din cele puse la dispoziție și care verbalizează numărul de obiecte reprezentate pe jeton exprimându-se corect din punct de vedere al structurii gramaticale.

Material didactic: Coșuleț cu jetoane, coșuleț cu obiecte.

Desfășurarea jocului: Jocul se desfășoară în două variante:

Varianta I: Preșcolarii li se pune la dispoziție un coșuleț cu jetoane și un coșuleț cu obiecte (Jucării). Propunătoarea alege un jeton din coșulețul cu jetoane și rostește: "Eu am o mașinuță." Preșcolarul trebuie să aleagă din coșulețul cu jucării astfel încât acțiunea lui să indice faptul că și-a însușit deprinderea de a distinge dintre cele două forme ale substantivului, astfel el va efectua acțiunea de a alege mai multe mașinuțe indicând forma de plural a substantivului ales de propunătoare, în același timp verbalizând acțiunea: "Eu

am mai multe mașinuțe.”

Varianta a II- a a jocului: Propunătoarea le pune la dispoziție copiilor jetoane astfel: pentru fiecare substantiv vizat se pregătesc două jetoane: unul reprezentând forma de singular și unul forma de plural. Un jeton va fi așezat pe masa propunătoarei celălalt pe masa copiilor. Un preșcolar va alege de pe masa propunătoarei un jeton și se va adresa colegilor spunând: ”Eu am pe jeton un balon. Preșcolarii care au jetonul reprezentând mai multe baloane îl ridică și unul dintre ei va spune: Eu am pe jeton mai multe baloane”.

Jocul ”Când se întâmplă?”

Scopul activității: Consolidarea deprinderii de a folosi corect, în propoziții, verbele la timpul potrivit: prezent, trecut, viitor.

Sarcina didactică: Recunoașterea acțiunilor reprezentate în ilustrațiile suport, stabilirea timpului potrivit pentru fiecare acțiune și verbalizarea acestora folosind verbele la timpul potrivit.

Regulile jocului: Preșcolarii au sarcina de a expune corect, în propoziții, acțiunile observate folosind timpul corect al verbelor care denumesc acțiunile observate.

Mijloace didactice: jetoane cu imagini, panou, magneți

Desfășurarea activității: Copiii s-au așezat pe scaunele în semicerc. Au fost solicitați, pe rând, să vină la panoul așezat în câmpul lor vizual. Propunătoarea le înmânează ”Cutia acțiunilor”. Preșcolarul numit a extras din cutie o imagine și a descris-o folosind cuvintele potrivite, exprimându-se corect și logic, apoi a expus-o pe panou pentru a fi văzută și de restul copiilor. Spre exemplu, preșcolarul a extras o imagine care înfățișa un copil care se dă pe trotinetă. Preșcolarul a descris: Băiatul se dă pe trotinetă (acțiune exprimată de preșcolar la timpul prezent). Propunătoarea i-a adresat întrebări de genul: Când ai făcut așa?sau”Când vei face așa?”.În acest mod propunătoarea l-a provocat pe copil să găsească forma verbelor la timpurile potrivite pentru a putea răspunde corect la întrebări. Acesta a folosit verbele la timpul trecut: m-am dat...și la timpul viitor: mă voi da...Preșcolarul i s-a cerut apoi să repete cele trei propoziții folosind corect timpurile verbelor:”Eu mă dau pe trotinetă”,”Ieri m-am dat pe trotinetă”,”La vară mă voi da pe trotinetă”. Toți copii au repetat forma corectă a propozițiilor.

Varianta a II-a: Pentru a doua variantă a jocului s-au folosit imagini care au reprezentat diferite momente ale zilei (dimineață, prânz, seara). Preșcolarii au folosit timpurile verbelor în propoziții corect formulate dovedind că înțeleg și că și-au însușit deprinderea de a folosi verbele la cele trei timpuri.

Copiii se împart în două echipe, pe rând câte un reprezentat din fiecare echipă alege o imagine, descrie acțiunea. La întrebarea copiilor din echipa adversă:”Ce se întâmplă?” copilul din prima echipă dă răspunsul potrivit și ridică jetonul pentru a putea fi observat de restul copiilor, apoi îl așează în locul special pregătit pentru acel moment zilei. Apoi dă mâna unui copil din echipa adversă și îi adresează o întrebare :”Tu ce ai făcut ieri la prânz (dimineață, seară)?” sau ”Tu ce vei face mâine dimineață (la prânz , seara).

Jocul :”În lumea animalelor”

Scop: - Consolidarea deprinderii de a folosi corect terminația substantivului în diferite cazuri: nominative, acuzativ, genitiv, dativ;

- Articulația corectă a substantivelor.

Sarcina didactică: Alcătuirea corectă a unor propoziții utilizând în mod corect regulile de compunerea a substantivelor în cazurile nominativ, acuzativ, genitiv și dativ, articulând corespunzător.

Regulile jocului: Copiii vor răspunde corect întrebărilor adresate, folosind forma corectă a substantivelor, utilizând terminațiile corecte impuse de cazul substantivului.

Mijloace didactice: jetoane cu diferite imagini ilustrând animale, hrana acestora

Desfășurarea jocului: Colectivul de preșcolari va fi împărțit în două echipe. Echipele

vor fi: "Echipa animalelor sălbatice" care vor avea ca reprezentant vânătorul și "Echipa animalelor domestice" care vor reprezentate de fermier. Se folosesc două panouri. Primul panou se împarte în două cadrane. Pe primul cadran se expun imagini cu animalele domestice și hrana acestora, pe al doilea cadran se expun imagini cu animalele sălbatice și hrana acestora. Al doilea panou se împarte în trei părți. Fiecărei părți îi revine câte o imagine simbol care sugerează întrebarea și răspunsul copiilor: o căsuță cu o curte, o pădure și o ultimă imagine cu animale care își servesc hrana. Copiii vor răspunde la întrebările conducătorului de grupă; acesta va fi ghidat de propunătoare.

Întrebările adresate vor fi de formulate în acest mod:

Pentru echipa "Animale domestice":

"- Ce observi în această imagine?"

"- Cum face vițelul?"

"- Alcătuiți o propoziție cu cuvântul vițel."

"-Al cui animal este vițelul?"

"-Cui dăm hrană?"

"-Ce hrană îi dăm?"

Întrebări exemplu adresate "Echipei animalelor sălbatice":

"-Ce observi în această imagine?"

"-Care este graiul lupului?"

"-Alcătuieste o propoziție în care să folosești cuvântul Lup."

"-Al cui animal este lupul?"

"-Ce mănâncă lupul?"

Alte exemple de activități care pot fi aplicate la grupa mare vizând formarea structurii gramaticale: "Culoarea potrivită", "Labirintul ghicitorilor", "Cine este acesta/aceasta?"

Jocul didactic "Culoarea potrivită"

Scopul: -Verficarea și consolidarea cunoștinșelor privitoare la culori și nuanțe;

-Dezvoltarea atenției memoriei și a capacității de a asocial cunoștințele însușite anterior;

-Formarea deprinderii de a face acordul între adjectiv și substantive.

Sarcina didactică: Denumirea culorii, asocierea ei cu un simbol (jeton) afișat pe panou formulând propoziții logice și corecte din punct de vedere gramatical, făcând acordul între adjectiv și substantivul pe care îl însoțește.

Regulile jocului: Se rostesc versurile: "Hai să ne jucăm și să colorăm!" se oprește în fața unui copil și acesta alege un creion colorat, denumește culoarea aleasă, se duce la panou și colorează o imagine care trebuie colorată cu acea culoare, apoi expică alegerea făcută. Formulează propoziții corecte din punct de vedere gramatical fiind atent la acordul între adjectiv și substantiv.

Exemplu: Dacă preșcolarul va alege creionul de culoare roșie el va spune: "Eu am ales culoarea roșie." "Am să colorez căpșuna (cireașa, roșia etc) cu această culoare."

După ce această operațiune s-a repeat de mai multe ori, pentru a evita monotonia se vor introduce variante de joc.

Varianta I :-Se împart jetoane copiilor, propunătoare arată imaginea unui obiect colorat cu verde, cei care au jetoane cu obiecte colorate cu aceeași culoare le sortează și le ridică.

-Pentru culoarea roșie se folosesc următoarele imagini: cireașă, căpșună, roșie.

-Pentru culoarea verde se folosesc: brad, frunză, ardei.

-Pentru culoarea portocalie: morcov, portocală.

Varianta aII-a:-Jocul se poate desfășura și oral. Propunătoare le poate cere preșcolarilor să denumească culoarea unui obiect popus de ea. Exemplu: frunză-copiii răspund: "Frunza este verde"; lămâie-"Lămâia este galbenă".

Jocul "Labirintul ghicitorilor"

Scop: -Fixarea deprinderii de a trece substantivele de la numărul singular la numărul plural, de la numărul plural la numărul singular.

-Dezvoltarea deprinderii de a formula propoziții corecte respectând regulile gramaticale.

Sarcina didactică: Stabilirea formei corecte a substantivului dat: substantive la numărul singular sau la numărul plural.

Mijloace didactice: Jetoane cu imaginile diferitelor obiecte

Desfășurarea activității: Preșcolarii vor avea la dispoziție jetoane cu imagini denumind substantive la diferite forme. Propunătoarea va rosti pe rând câte o ghicitoare preșcolarii având o primă sarcină, aceea de a descoperi soluția ghicitorii. Preșcolarul care descoperă soluția va rezolva următoarea sarcină aceea de a găsi jetonul care reprezintă în imagini soluția ghicitorii. Apoi, acesta va formula o propoziție cu substantivul descoperit. Dacă cuvântul descoperit este un substantiv cu formă de singular, un alt preșcolar va fi numit pentru a-i descoperi forma de plural și pentru a formula o propoziție cu această formă.

Exemple de ghicitori: "Nu-i pisică, nici motan/ E dungat și roșcovan."

"Urechi lungi, picioare lungi/ Doar cu pușca îl alungi."

"Mărgelat și înfoiat/ În curtea mare-i respectat."

"Și un an de mă privești tot pe tine te zărești."

"Nu-l întrebi și îți răspunde/ Cauți în jur și nu știi unde."

Jocul : "Cine este acesta/aceasta?"

Scopul jocului: utilizarea corectă a limbajului oral din punct de vedere gramatical

Sarcina jocului: Utilizarea corectă a pronumelui demonstrative, în propoziții enunțiative și interogative, în acord cu genul și numărul substantivului

Regula jocului: Copilul atins de steguleț va roti discul . La comanda:"Stop!"oprește discul și denumește imaginea indicată de săgeată folosind forma corectă a pronumelui demonstrativ de apropiere.

Mijloace didactice: discul cu imagini, jetoane, steguleț, minge, recompense.

Elemente de joc: surpriza, atingerea cu stegulețul fermecat, poezii ritmate, rostogolirea mingii, închiderea și deschiderea ochilor, aplauze.

Desfășurarea jocului: Educatoarea atinge pe umăr un preșcolar cu stegulețul fermecatostind versurile:"Stegulețul fermecat /îl va atinge îndat/Pe cel ce roata învârte/Și repede răspunde!"Copilul atins de steguleț va roti roata, o va opri la comanda educatoarei și va răspunde întrebărilor adresate de aceasta.

Se execută și variante de joc ca: Varianta I: Educatoarea rostogolește mingea spre un copil și îi întreabă pe ceilalți:"Cine este acesta/ aceasta?"Cel ce dă mingea numește un coleg care să îi răspundă. Copilul care răspunde corect va primi mingea și va putea continua jocul.

Varianta II: Complicarea jocului: Educatoarea solicită ajutorul din partea copiilor, ar dori să se joace și ea alături de ei, dar ca să facă acest lucru este nevoie de cineva care să îi ia locul. Copilul-conducător de joc solicită colegilor care doresc să vină la măsută, să aleagă, cu ochii închiși, un jeton pe care îl arată colegilor și să adreseze acestora întrebarea potrivită: "Ce /cine este aceasta?"Copilul numește un coleg care va răspunde:"Aceasta este..."Educatoarea, jucând rolul unui copil neatent întreabă: "Cum spunem dacă ar fi mai multe?"Răspunsurile corecte vor fi apreciate.

Apelând, în această etapă, a cercetării, la diferite activități(jocuri de limbaj, jocuri didactice care au vizat dezvoltarea vocabularului)am urmărit formarea și consolidarea deprinderii de a formula propoziții logic, corect și respectând regulile gramaticale. Pentru o mai bună insertie, repetarea, reluarea acestor tipuri de activități se poate dovedi a fi benefică pentru preșcolarii care au întâmpinat dificultăți în însușirea structurii

gramaticale.

IV.3.3.Etapa postexperimentală

Etapa postexperimentală este etapa în care am aplicat același număr de probe ca și în etapa preexperimentală însă probele din această etapă au avut un grad mai mare de dificultate. Rolul acestor probe a fost de a verifica în ce măsură activitățile specifice Domeniului Limbă și comunicare de dezvoltare a limbajului desfășurate în etapa experimentală au contribuit la educarea limbajului și la îmbogățirea vocabularului preșcolarii de grupă mare.

PROBA 1

Proba vizează pronunția corectă a sunetelor și a grupurilor de sunete separate și situate în diferite poziții în structura cuvântului. Elementul de dificultate adăugat, față de proba din faza preexperimentală este faptul că acum am cerut copiilor să pronunțe și grupurile biconsonice, respective triconsonice: ”mn”, ”cr”, ”st”, ”str”. În desfășurarea probei am folosit cuvintele: lemn, însemn, semn, crater, cretă, creion, crustă, stânga, stilou, stradă, struț, strânge.

În urma desfășurării primei probe din etapa postexperimentală rezultatele se pot caracteriza a fi foarte bune, preșcolarii reușind în proporție de 100% să pronunțe corect sunetele și grupurile de sunete chiar dacă spre deosebire de prima proba din etapa postexperimentală gradul de dificultate a probei a fost mai ridicat. Astfel preșcolarii au înregistrat un progres semnificativ de 20 respectiv 15% .

Tabel 1

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	20	100%	0	0%
		B	20	100%	0	0%

PROBA 2

Această probă a vizat exprimarea independentă a preșcolarii.

A fost proba în care sarcina preșcolarii a fost de a alcătui în manieră proprie o scurtă poveste având drept suport imagini intuitive, ulterior cerându-le să rezolve aceeași sarcină fără suport. În expunerea preșcolarii am putut să observ o înșiruire logică a ideilor ,o exprimare corectă din punct de vedere gramatical și un limbaj expresiv, fluent. Gradul de rezolvare a sarcinii poate fi catalogat a fi foarte bun.

Tabel 2

Eșantion de Subiecți	Resurse Umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%

PROBA 3

Această probă a vizat analiza fonetică a propoziției.

Mijlocul didactic folosit în această probă a fost a fost fișa individual de lucru .Preșcolarii au avut sarcina de a formula propoziții pe baza imaginilor suport, apoi să le redea grafic. Am oferit model de lucru astfel: propoziția reprezentată printr-o linie orizontală neîntreruptă, cuvintele reprezentate prin linii orizontale întrerupte, silabele cu liniuțe orizontale de dimensiuni mici, iar sunetele prin punctulețe.

Rezultatele înregistrate au fost foarte bune, preșcolarii reușind să ducă la îndeplinire sarcinile de lucru în ciuda gradului de dificultate.

Tabel 3

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	Două cuvinte	20	100%	0	0%
		Trei cuvinte	18	90%	2	10%
		Patru cuvinte	16	80%	4	20%

PROBA 4

Această probă a vizat analiza fonetică a cuvintelor.

Materialul didactic folosit a fost fișa de lucru individual în care s-a urmărit rezolvarea sarcinilor de reprezentare prin liniuțe orizontale a silabelor din componența cuvintelor ce denumesc imaginile de pe fișă; colorarea imaginilor a căror denumiri este format din trei silabe; oferirea de exemple de cuvinte formate din trei, respective patru silabe, precizând prima și ultima silabă a fiecărui cuvânt. Rezultatele obținute în urma desfășurării probei au fost bune, preșcolarii reușind să analizeze fonetic cuvintele.

Tabel 4

Eșantion de Subiecți	Resurse Umane	Proba /Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	18	90%	2	10%
		B	18	90%	2	10%

PROBA 5

În această probă am vizat perceperea și diferențierea sunetelor în cuvânt.

Mijlocul didactic folosit în această probă a fost fișa de lucru independentă. Sarcinile de lucru trasate au fost: reprezentarea grafică, prin puncte, a sunetelor cuvintelor care denumesc imaginile prezentate, având drept exemplu cuvinte formate din patru, cinci, șase sunete.

Analizând datele evidențiate în tabelul 5 putem interpreta ca fiind de un grad bun de reușită. Preșcolarii au reușit progresul în perceperea și diferențierea sunetelor în cuvânt.

Tabel 5

Eșantion de subiecți	Resurse Umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%

PROBA 6

În cadrul acestei probe am urmărit integrarea noțiunilor în categorii de noțiuni având scopul de a verifica gradul de însușire a unor noțiuni din diferite domenii, verificând totodată posibilitatea raportării acestor noțiuni la respectivele categorii integratoare.

Am abordat două variante: -În prima variantă am solicitat preșcolarii să numească cel puțin două noțiuni care să denumescă categoriile: corpul omenesc, animalele domestice, fructe și legume, instrumente muzicale.

-În a doua variantă am cerut preșcolarii să numească categoria integratoare din care fac parte anumite categorii având la dispoziție grupe de noțiuni aparținând aceleiași categorii

integratoare. Spre exemplu:- iarnă, primăvară, vară; mașină, avion, vapor; măr, pară, gutui; morcov, castravete, ardei; doctor, profesor, constructor.

Gradul de rezolvare a sarcinilor de lucru a fost unul foarte bun, preșcolarii reușind să înregistreze un progres notabil în ciuda gradului de dificultate mai ridicat față de proba din etapa preexperimentală.

Tabel 6

Eșantion de Subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%
		B	19	95%	1	5%

PROBA nr.7

Scopul aceste probe a vizat indicarea opusului unei noțiuni, operații cu noțiuni opuse. Am apelat la noțiuni ca: urât, greu, trist, murdar, gros, repede, mare. Preșcolarii au avut sarcina de a stabili termenul opus al noțiunii prezentate.

Gradul de reușită al indicării termenului opus din partea preșcolarilor a fost, în urma aceste probe unul foarte bun. S-a înregistrat doar un răspuns incorect, restul preșcolarilor reușind cu succes rezolvarea sarcinii trasate .

Tabel 7

Eșantion de subiecți	Resurse Umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%

PROBA nr.8

Prin această probă am urmărit exprimarea corectă, folosirea substantivelor la numărul potrivit: numărul singular, numărul plural. Preșcolarii au avut sarcina de a completa anumite texte lacunare cu cuvintele potrivite, având grijă să respecte cerința formulată.

Mijlocul didactic utilizat -text lacunar:”Este luna, prima lună a anotimpului iarna. Copiii își lustruiescpentru a-l aștepta pe Moș Nicolae. Moș Nicolae aduce copiilor cumiți multe.....și multe....., iar pentru cei neascultători câte o..... În fiecare an în Ajunul Crăciunului copiii împodobesc.....și îl așteaptă cu nerăbdare pe Moșul vine cu.....trasă de reni, aducând copiilor cumiți multe daruri. La geamuri se aud..... Magia sărbătorilor de iarnă aduce oamenilor multă”

După cum se poate observa în tabelul 8 preșcolarii au reușit să găsească numărul potrivit fiecărui substantiv din textul dat, gradul de rezolvare a sarcinii fiind unul total. Rezultatele se pot cataloga ca fiind foarte bune.

Tabel 8

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns Corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	20	100%	0%	0%

PROBA nr.9

În cadrul acestei probe am urmărit realizarea corectă a acordului între subiect și predicat. Preșcolarii au avut sarcina de a formula propoziții cu cuvinte date (mașinuță, grădiniță, cățel, mămică) apoi formularea de propoziții folosind verbele: cântă, aleargă, citește, scrie, zboară.

Propozițiile formulate de subiecți au fost majoritatea corecte din punct de vedere gramatical, stabilindu-se corect acordul între subiect și predicat. După cum se poate observa în tabelul 9 preșcolarii au rezolvat sarcina într-un procent foarte mare, caracterul rezultatelor: foarte bine.

Tabel 9

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns Corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%
		B	18	90%	2	10%

PROBA nr.10

Scopul acestei probe a fost ca preșcolarii să utilizeze în mod corect timpul verbelor (prezen, trecut și viitor). În acest scop preșcolarii li s-a trasat sarcina de a completa un scurt text eliptic de predicat.

„Anotimpul primavara..... . Afară, timpul.....frumos. Toată natura Pasărele....., cerul este senin, soarele Copiii.....în excursie. Când autocarul pornește toți copiii.....bucuroși. Cândîn poeniță au.....multe flori colorate și frumos miros înmiresmate. Fetițele au.....coronițe din minunatele fori. Auși buchete de flori cu gândul de a le dăru, la întoarcere, mamei. Mamelefoarte încântate de gestul fetițelor. Feteleflori mamei și altădată.

În urma desfășurării probei preșcolarii au înregistrat din nou un progres semnificativ în comparație cu proba asemănătoare desfășurată în prima etapă, chiar dacă gradul de dificultate al probei a fost mai ridicat.

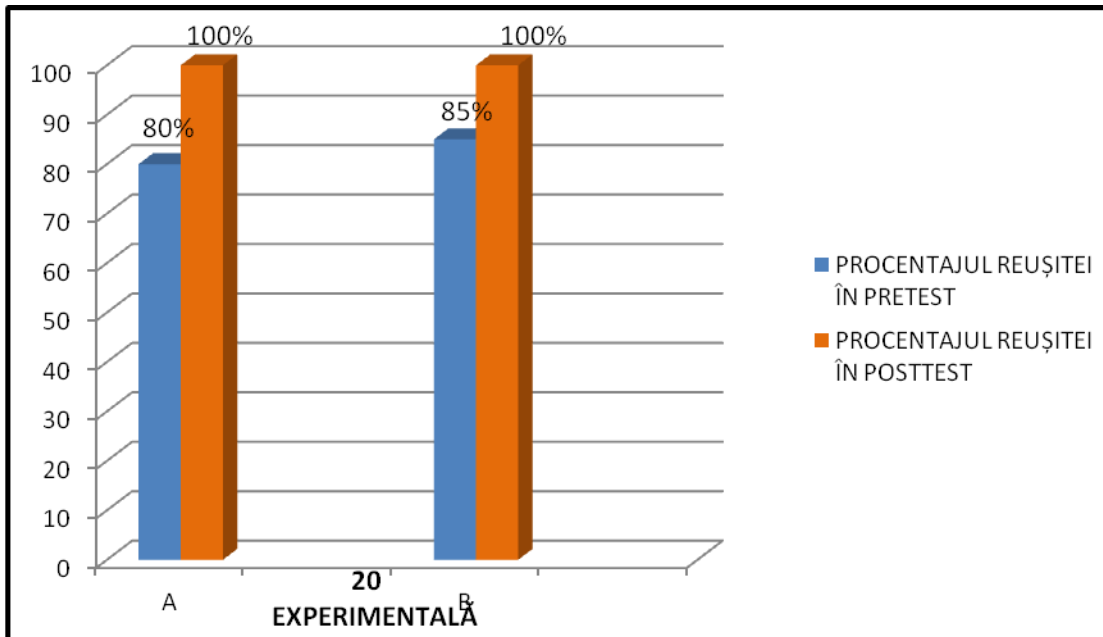
Tabel 10

Eșantion de subiecți	Resurse umane	Proba/Varianta	Răspuns corect		Răspuns incorect	
Grupa experimentală	20	A	19	95%	1	5%

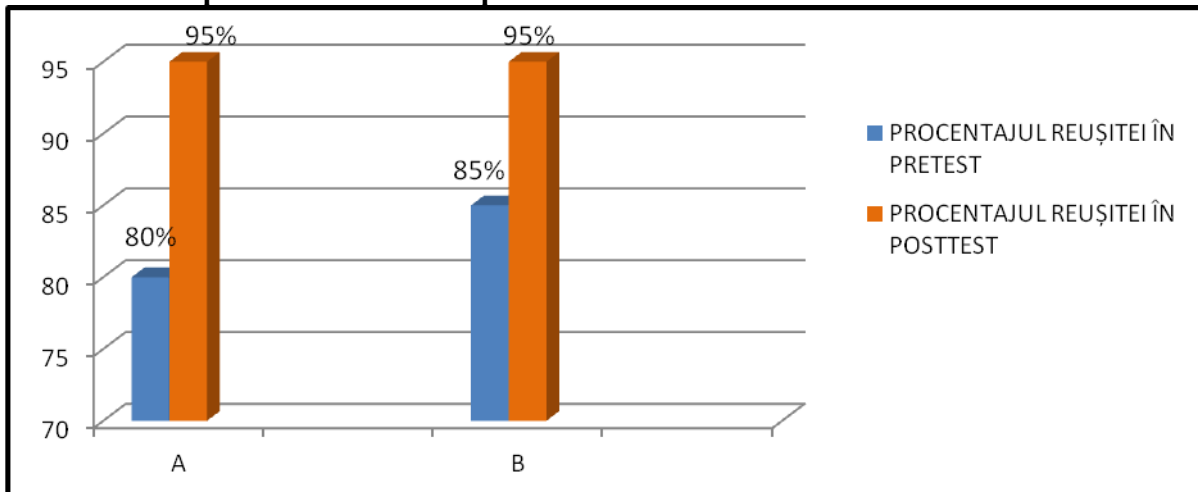
III.4.Prelucrarea și analiza datelor

Comparând și analizând rezultatele obținute de preșcolarii care au participat la experimentul psihopedagogic din etapa constatativă respectiv etapa finală se poate observa că s-au înregistrat progrese semnificative pe toate categoriile de obiective urmărite. Astfel atât fonetic cât și lexical și gramatical, preșcolarii asupra cărora s-a intervenit cu activități de dezvoltare a limbajului specifice Domeniului Limbă și comunicare, respectiv jocuri de limbaj și jocuri didactice de îmbogățire a vocabularului au obținut rezultate mai bune în etapa finală în comparație cu etapa inițială. Astfel, observând rezultatele evidențiate în reprezentarea grafică de mai jos. Proba 1 progresul preșcolarii în ce privește diferențierea perceptiv-fonetică a sunetelor s-a îmbunătățit, saltul fiind unul notabil, de 100%.

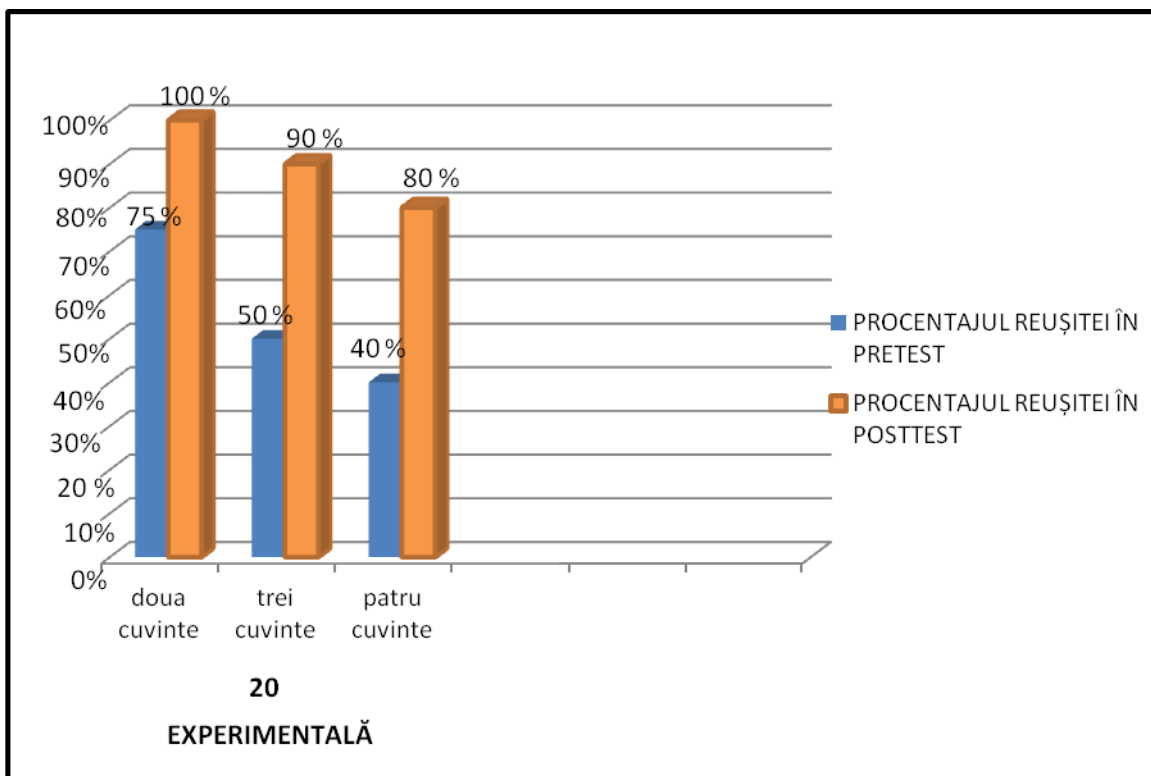
PROBA 1 –Diferențierea perceptiv-fonetică a sunetelor

PROBA 2 –Exprimarea liberă a copiilor

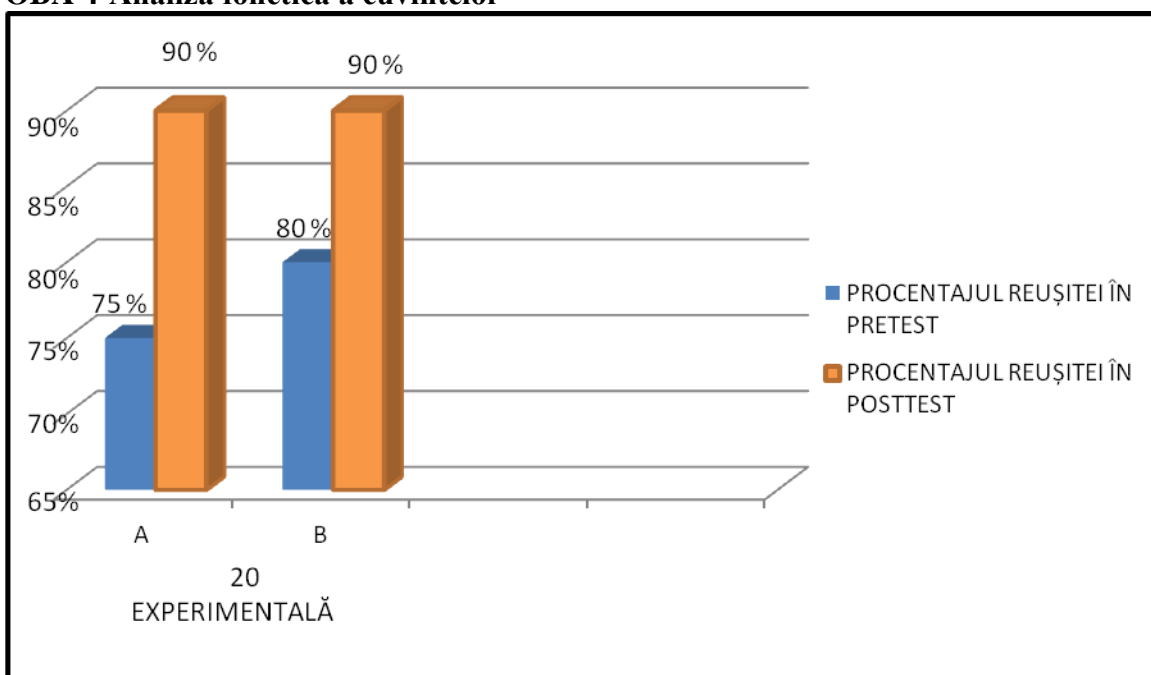

PROBA 3

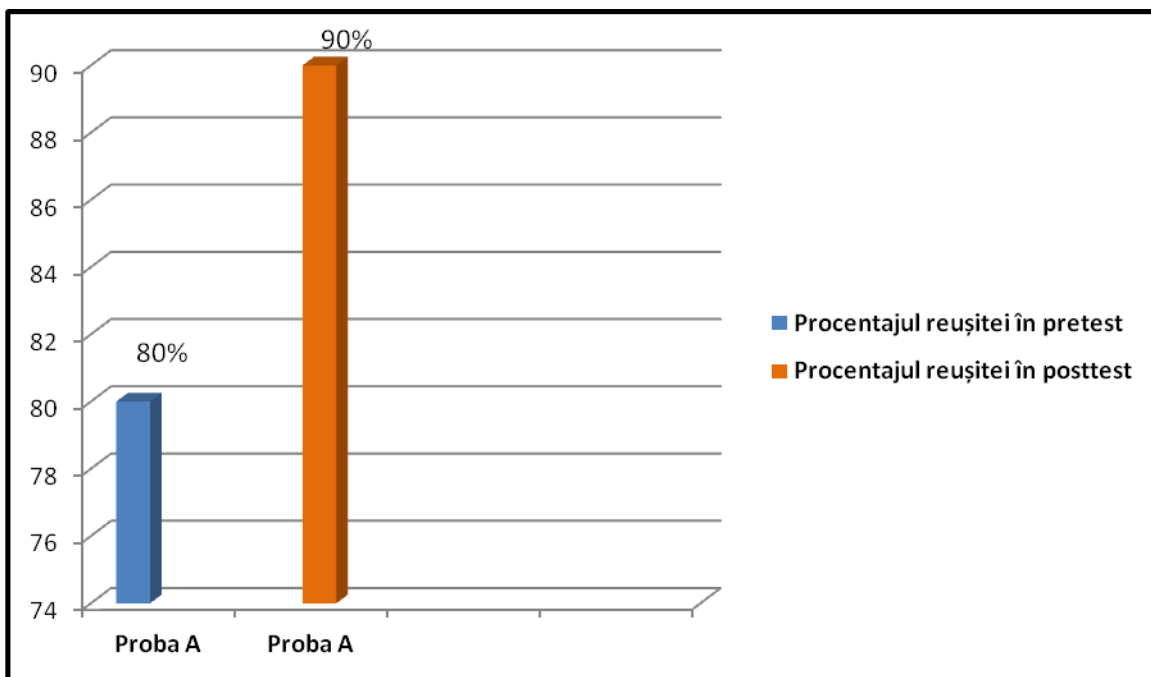
PR

OBA 4-Analiza fonetică a cuvintelor

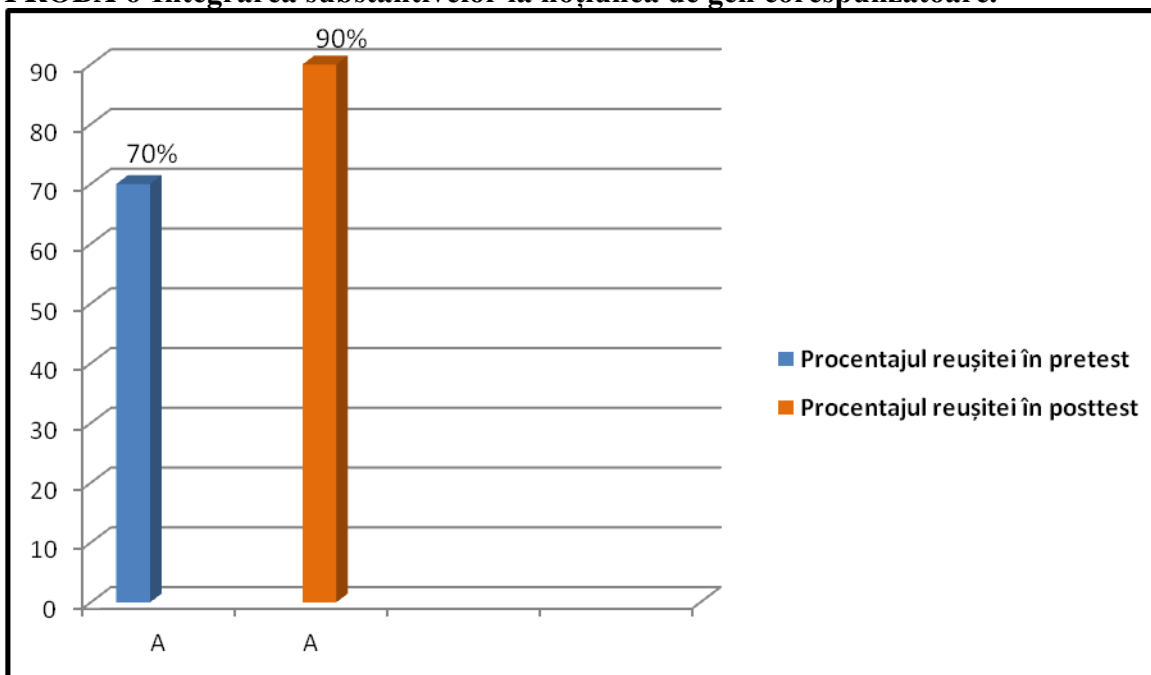

Conform reprezentării grafice Proba 3 progresul în ce privește analiza fonetică a propoziției este evident. Comparând rezultatele obținute în cele două etape de evaluare (inițială și post experimentală) capacitatea preșcolarilor de analiză fonetică a propoziției s-a îmbunătățit cu 25 respectiv 40 de procente. Se înregistrează progres și în cazul analizei fonetice a cuvintelor- Proba 4

PROBA 5-Perceperea și diferențierea sunetelor dintr-un cuvânt

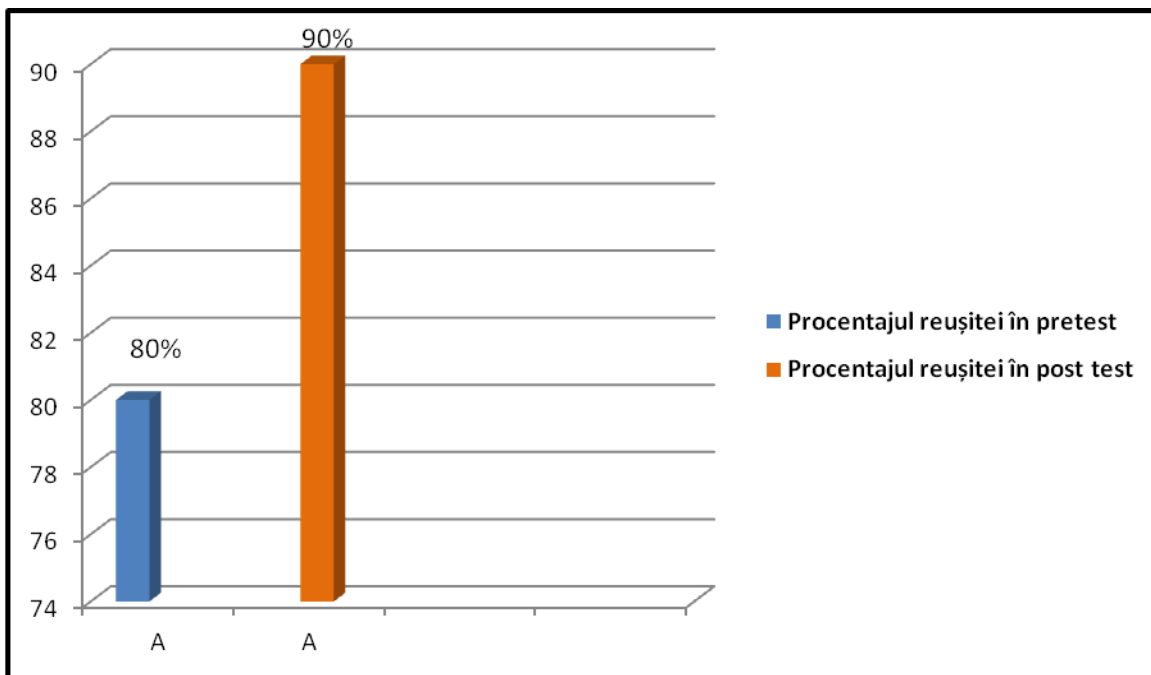

PROBA 6-Integrarea substantivelor la noțiunea de gen corespunzătoare.

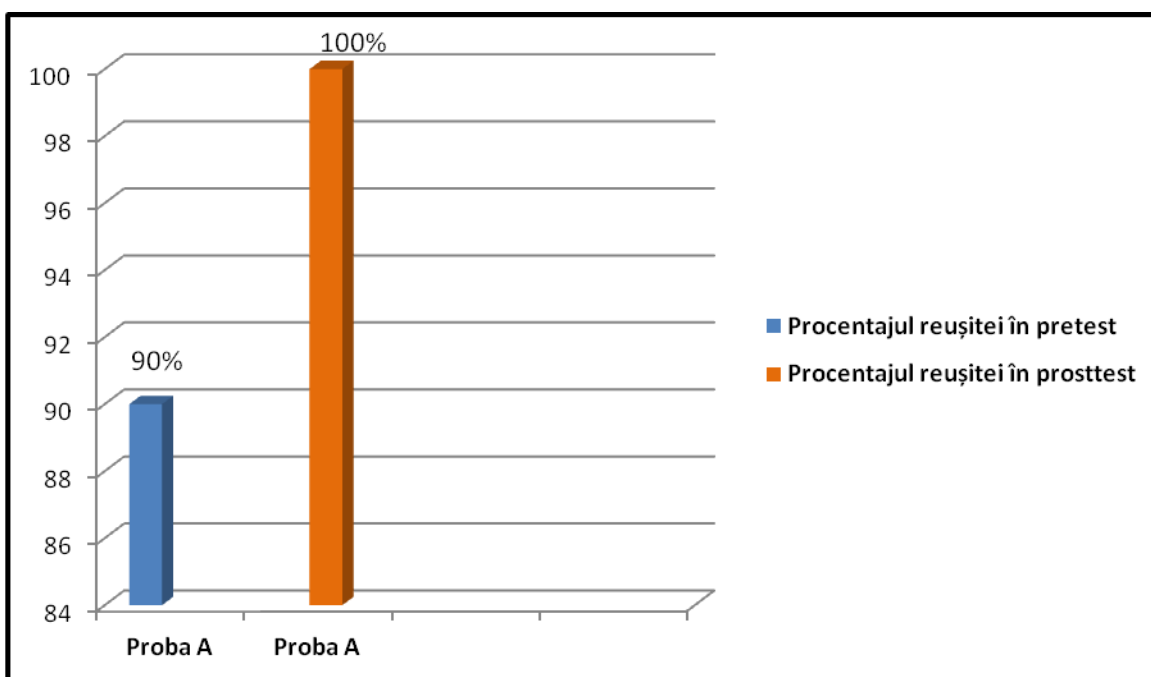

Un salt de 10 procente în gradul de reușită a diferențierii sunetelor dintr-un cuvânt se evidențiază în reprezentarea Proba5.Reprezentarea grafică Proba 6 evidențiază îmbunătățirea capacității de integrare a substantivelor în noțiunea de gen,preșcolarii ,în urma activităților din etapa preexperimentală, reușind să înregistreze un progres de 20 de procente.

PROBA 7-Analogii prin opoziție

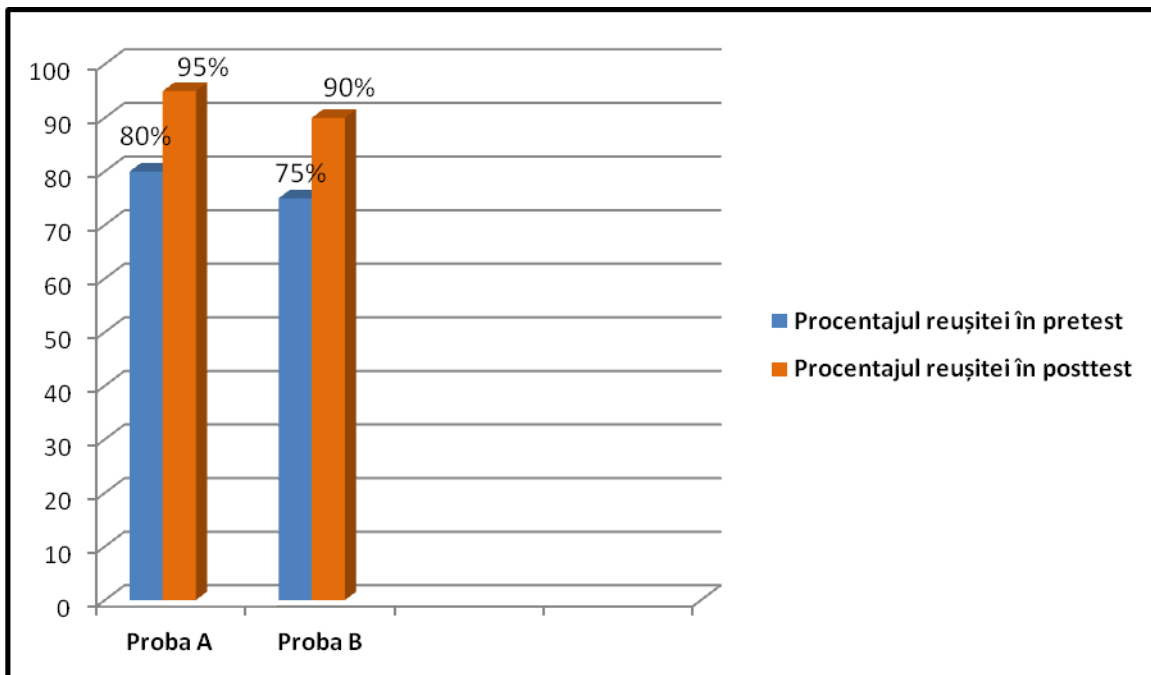

PROBA 8-Folosirea substantivelor la numărul singular și la numărul plural

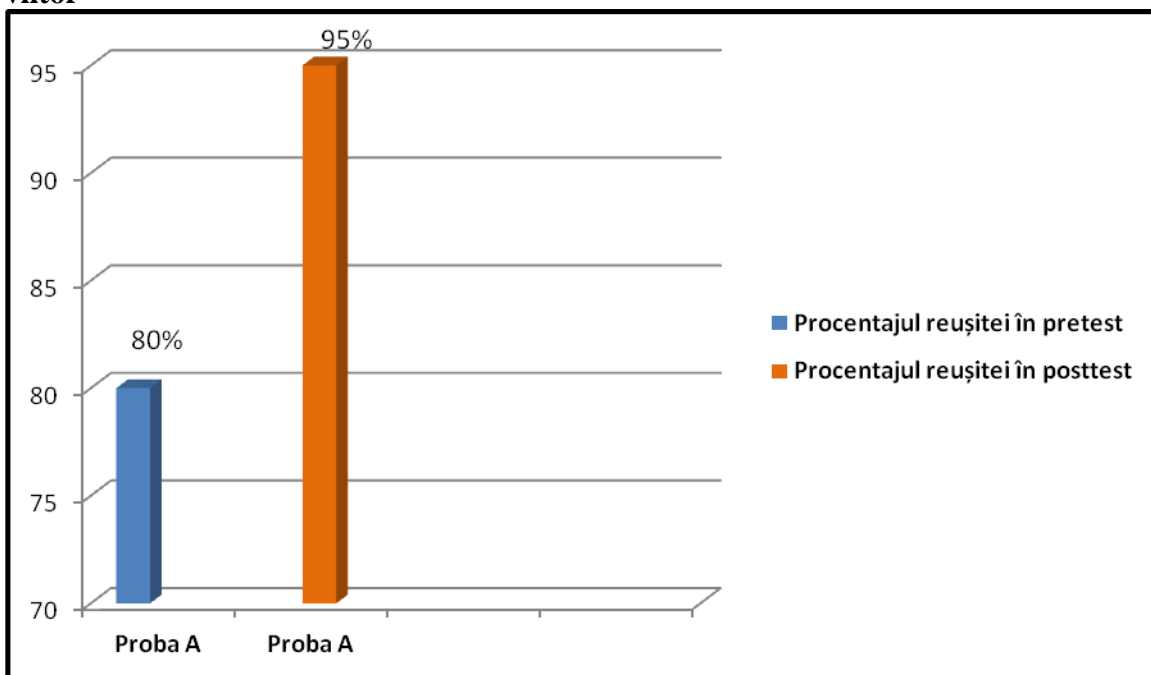

Un grad de reușită de 100% se evidențiază în cazul folosirii substantivelor la numărul potrivit, după cum reiese din graficul de analiză comparativă Proba 8. În cazul probei de analogii prin opoziție evidențindu-se un progres de 10%.

PROBA 9-Realizarea acordului între subiect și predicat

PROBA 10-Utilizarea verbelor la timpul trecut, prezent și viitor

Realizarea acordului între subiect și predicat și utilizarea timpului potrivit verbelor sunt de asemenea două dintre probele aplicate care au cunoscut îmbunătățiri semnificative. Progresele preșcolarilor se pot observa în reprezentările grafice de mai sus.

PROBA 1 –Diferențierea perceptiv-fonetică a sunetelor

PROBA 2 –Exprimarea liberă a copiilor

PROBA 3

PROBA 4-Analiza fonetică a cuvintelor

Conform reprezentării grafice Proba 3 progresul în ce privește analiza fonetică a propoziției este evident. Comparând rezultatele obținute în cele două etape de evaluare (inițială și post experimentală) capacitatea preșcolarilor de analiză fonetică a propoziției s-a îmbunătățit cu 25

respectiv 40 de procente. Se înregistrează progres și în cazul analizei fonetice a cuvintelor-
Proba4

PROBA 5-Perceperea și diferențierea sunetelor dintr-un cuvânt

PROBA 6-Integrarea substantivelor la noțiunea de gen corespunzătoare.

Un salt de 10 procente în gradul de reușită a diferențierii sunetelor dintr-un cuvânt se evidențiază în reprezentarea Proba 5. Reprezentarea grafică Proba 6 evidențiază îmbunătățirea capacității de integrare a substantivelor în noțiunea de gen, preșcolarii, în urma activităților din etapa preexperimentală, reușind să înregistreze un progres de 20 de procente.

PROBA 7-Analogii prin opoziție

PROBA 8-Folosirea substantivelor la numărul singular și la numărul plural

Un grad de reușită de 100% se evidențiază în cazul folosirii substantivelor la numărul potrivit, după cum reiese din graficul de analiză comparativă Proba 8. În cazul probei de analogii prin opoziție evidențindu-se un progres de 10%.

PROBA 9-Realizarea acordului între subiect și predicat

PROBA 10-Utilizarea verbelor la timpul trecut, prezent și viitor

Realizarea acordului între subiect și predicat și utilizarea timpului potrivit verbelor sunt de asemenea două dintre probele aplicate care au cunoscut îmbunătățiri semnificative. Progresele preșcolarilor se pot observa în reprezentările grafice de mai sus.

Concluzii

Comunicarea este conceptul cheie care stă la baza eforturilor de formare a deprinderilor și de însușire a cunoștințelor legate de dezvoltarea personalității, de dezvoltarea deprinderilor de scris citit, atât de necesare în următoarea etapă de școlarizare a preșcolarilor de grupă mare. Capacitatea de a comunica clar este cheia implicării cu succes într-o societate democratică. Ritmul de dezvoltare al fiecărui copil este unic, așa cum unic este fiecare copil. Încercând să cunoaștem fiecare copil cu particularitățile sale este un prim pas în elaborarea unei strategii de intervenție și dezvoltare de capacități.

Actorul principal în îndrumarea și progresul unui preșcolar este educatoarea care prin perseverență și dăruire va reuși să îl cunoască în profunzimea personalității lui și astfel i se vor oferi cele mai optime căi de intervenție.

Unul dintre motivele pentru care am întreprins acest experiment pedagogic a fost și cunoașterea personalității copiilor, motivul prim fiind bineînțeles, după cum enunță și tema dezvoltarea vocabularului la preșcolarii de grupă mare. În urma analizării datelor furnizate de experimentul pedagogic descris anterior, organizat în cadrul unei grupe mari de preșcolari, urmărind dezvoltarea capacității de comunicare orală, dezvoltarea vocabularului, putem enunța următoarele concluzii:

-Experimentul a confirmat încă o dată că procesul de însușire a limbajului este unul extrem de complex, de durată, comunicarea copilului cu adultul fiind o condiție esențială de îndeplinit în acest sens. De asemenea aplicarea de metode și procedee instructiv-educative în această direcție a dezvoltării limbajului este calea adecvată de urmat în grădiniță. În sistemul metodologic consacrat educării limbajului se includ: exercițiile de limbaj, exercițiile didactice de dezvoltarea a comunicării, dialogurile purtate între educatoare și copil, între copil și educatoare, între copil și copil, povestirile și repovestirile, descrierile de imagini, memorizările. În demersul meu am folosit toate aceste activități enumerate concentrându-mă pe jocurile de limbaj și pe jocurile didactice de dezvoltare a comunicării.

-Sarcina de a dezvolta într-o manieră armonioasă, optimă latura lingvistică a preșcolarilor este o sarcină majoră de îndeplinit pentru învățământul preșcolar, aceasta fiind perioada când copilului i se dezvoltă capacitatea de a comunica cu cei din jur, de a-și exprima sentimente, dorințe, bucurii.

-Demersul de cercetare întreprins a evidențiat faptul că procesul de însușire a limbajului de către preșcolari înregistrează o evoluție cantitativă, dar mai ales calitativă sub raport fonetic, lexical și gramatical;

-Cercetarea experimentală a evidențiat de asemenea progresul preșcolarilor în ceea ce privește latura fonetică. Dacă în etapa preexperimentală preșcolarii de grupă mare au prezentat greșeli de pronunție a sunetelor și a grupelor de sunete mai grele, în urma aplicării activităților specifice domeniului limbă și comunicare care vizează dezvoltarea limbajului și în acest caz latura fonetică, s-a ajuns la însușirea corectă a structurii fonetice a limbii de către aproape toți copiii;

-Aplicând activități de denumire a obiectelor, ființelor, activități de redare a formelor, a culorilor, dialoguri relaționale, povestirea faptelor, exerciții de aplicare a sensurilor unor cuvinte, jocuri de limbaj, jocuri didactice aspectul lexical al limbajului, procesul de activizare și îmbogățire a vocabularului a suferit un progres notabil pe parcursul și la finalul experimentului. Aplicând aceste activități specifice domeniului limbă și comunicare s-a ajuns la activizarea vocabularului pasiv al preșcolarilor, vocabularul acestora îmbogățindu-se cu cuvinte noi;

-În ceea ce privește însușirea structurii gramaticale progresul s-a realizat treptat, progresiv înlăturând pas cu pas greutățile resimțite. Astfel, dacă la începutul experimentului preșcolarii

întâmpinau greutăți, cu ajutorul exercițiilor și jocurilor care au vizat însușirea corectă a structurii gramaticale aceste dificultăți au fost îndepărtate.

-Vorbirea fluentă, armonioasă, expresivă, creativitatea în exprimarea orală au fost influențate de participarea activă a preșcolarilor la jocurile didactice desfășurate.

Ținând seama de constatările enunțate, de evidentul progres al preșcolarilor de grupă mare care au participat la experimentul pedagogic apreciez că obiectivele cercetării au fost atinse. Din acest motiv putem concluziona că activitățile specifice Domeniului limbă și comunicare aplicate la grupa mare pentru a îmbogățirea vocabularului și-au dovedit eficiența.

Ca orice cercetare și lucrarea cercetarea de față are anumite limite. Astfel, admitem ca limitele: grup restrâns de subiecți, timp scurt de aplicare a metodelor de influențare a comportamentului, experiența didactică insuficientă a cercetătorului, timp limitat de contact a cercetătorului cu subiecții eșantionului experimental. Având în vedere limitele formulate nu putem atribui rezultatelor cercetării un grad de generalitate universal valabil.

Cu privire la aspectul îmbunătățirii actul instructiv-educativ în grădiniță propun: asigurarea resurselor materiale necesare desfășurării activităților didactice de îmbogățire a vocabularului, asigurarea condițiilor necesare desfășurării diferitelor activități ludice prevăzute în programă, stiut fiind faptul că prin joc personalitatea în plină formare a preșcolarului se conturează armonios.

Privind spre viitor și conștientizând că societatea este într-o continuă schimbare mi-am formulat un plan de cercetare viitoare. Astfel, propun studierea impactului pe care tehnologizarea, digitalizarea îl vor avea asupra dezvoltării bagajului lexical la preșcolari. Având o reprezentare clară a evoluției cărții, care acum este și ea digitală îmi pun întrebarea ce efect va avea asupra creativității în vorbire, asupra vorbirii fluente, a vorbirii expresive.

Bibliografie:

- Antonovici, Ș., Mitru, F., (2005), *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar*, Editura Humanitas, București;
- Bocoș, M., (2007), *Teoria și practica cercetării pedagogice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca;
- Catalano, H., Albușescu, I. (2019), *Didactica jocurilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Catalano, H., Albușescu, I. (2018), *Pedagogia jocului și a activităților ludice*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Catalano, H., Albușescu, I., (2019), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar*, Editura DPH, București;
- Dogaru, Z., (2003) *Jocuri didactice pentru educarea limbajului*, Editura Aramis, București;
- Dumitrana, M., (1999), *Educația limbajului în învățământul preșcolar*, Volumul II, Editura Compania, București;
- Dușu, O., (1997), *Dezvoltarea comunicării orale la copii*, Editura Europolis, Constanța;
- Dogaru, Z., (2003) *Jocuri didactice pentru educarea limbajului*, Editura Aramis, București;
- Glava, A., Glava, C., (2002), *Introducere în pedagogia preșcolară*, Editura Dacia, Cluj-Napoca;
- Gorgan, R., Tudușe, D., *Culegere de jocuri didactice pentru educația limbajului*, Editura Marysan, Zalău;
- Pânișoară, I. O., (2003), *Comunicare eficientă*, Editura Polirom, Iași;
- Păun, E., Iucu, R., (2000), *Educația preșcolară în România*, Editura Polirom, Iași;
- Păun, E., Iucu, R., (2002), *Grupa pregătitoare pentru școală*, în *Educația preșcolară în România*, Editura Polirom, Iași;
- Penes, M., (2000), *Jocuri pentru preșcolari*, Editura Aramis, București;
- Revista învățământului preșcolar, nr. 3-4/2006, Ministerul Educației și Cercetării Institutul de Științe ale Educației;
- Stănică, C., (1997), *Terapia tulburărilor de limbaj*, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Tătaru, L., Glava, A., Chiș, O., (2014), *Piramida cunoașterii-repere metodice în aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Diamant, Pitești;
- Vrășmaș, E., 1999, *Educația copilului preșcolar*, Editura Pro Humanitate, București;

ISBN 978-630-6502-83-7
Editura Meritocrat Cluj-Napoca
meritocratj@gmail.com

